49՝ ՏԱՐԻ Թ. 1669 Կ. ՊՈԼԻՍ ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ 28 ՆՈՅԵՄԲԵՐ — 11 ԴԵԿՏ. 1906 25 ՇԷՎ.ՎԱԼ. 1324 — 28 ՔՇՐԻՆԸ ՕԱՆԻ 1322

Journal Arménien
MANZOUME-I-EFKIAR
Grand' Rue de la S-Porte.
CONSTANTINOPLE

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ Ֆ. ԳԱՅՏԷՐԵԱՆ
ՈՐՈՒ ԿՈՒՂՂՈՒԻ ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ԳՐՈՒԹԻՒՆ
ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
38, Գալաթա Ալի Ֆաատէսի, 38
Խմբագրութեան ուղղուած գրութիւններ եւ չեն տրուիր

Մանկունաց Էֆքեար

ՀԱՅԱԹԵՐԹ ԱԹԱՒՈՐԵԱՆ

ՆԵՐՔԻՆ, ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ, ԳԻՏԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

منظومهٔ افکار
ارمنیجه یومی و سیاسی غزیته در
صاحب امتیازی: اوهانس فریر
اداره‌خانه‌سی: باب عالی جاده‌سنده نومرو ۳۸

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ԿԱՆԽԻԿ	Տարեկան	Վեցամսեայ
Պոլսոյ համար	80 ղրշ.	50 ղրշ.
Դուռանէրու համար	108 »	60 »
Արտասահմանի համար	25 ֆր.	18 ֆր.

ՑԱՑՏԱՐԱՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ
Մէկ անգամի համար տող 5 ղրուշ
Մէկ անգամէ աւելի ծանուցմանց համար մանուաւոր պայմաններ

10 ՓԱՐԱ — ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ «ՄԱՆԶՈՒՄԷ» ԿԸ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԻ ԱՄԷՆ ՕՐ ԱՐՇԱԼՈՅՍԻՆ — 10 ՓԱՐԱ

ԴԵՌԱՏԱՍ ՕՐԻՈՐԴՆԵՐՈՒ ԵՒ ՊԱՏԱՆԻՆԵՐՈՒ ՀԱՅՑԷԻՆ

Ստակ չունիլը իրեն գերագոյն նպատակ ընդունող համար ժամանակը դրամ է. ասիկա տարակոյս չի վերցներ բնականաբար. իսկ այն երիտասարդը որ անկեղծօրէն կը ջանայ ինքզինքը կարելի եղածին չափ լաւագոյնը ընել, ատոր համար ալ ժամանակը դրամէն չատ աւելի բան մըն է, դաստիարակութիւն է, նկարագիր է ևն.։

Երիտասարդ մը ժամանակը վատնելով թերեւս այնպիսի թանկագին բաներ վատնած կ'ըլլայ զորս դրամը բնաւ չպիտի կրնար գնել։ Կորսուած վայրկեանները վերստին չեն տացուիր, և սակայն կորսուած հարստութիւն մը կրնայ վերստին ձեռք բերուիլ անխոնջ աշխատութեամբ, կորսուած առողջութիւնը կրնայ վերակազմուիլ մասնաւոր հոգատարութեամբ ու բժշկական դարմանումներով. իսկ պարապ բաներու համար մեր չծայլած, վատնած ժամանակը յաւիտեանս յաւիտենից կորսուած է։

Ամենուն համար յայտնի իրողութիւն մըն է այսօր թէ մինչեւ իսկ ամենաարհէստ մարդիկ աշխատասէրին կ'օգնեն, մինչդեռ կը մերժեն օգնութեան ձեռք կարկառել ծոյլին և դատարկապորտին և ասիկա իրաւունք, քանի որ լաւ գիտենք թէ որչափ օգնենք նիւթական թէ բարոյական տեսակէտով ծոյլին, արդիւնք մը առաջ պիտի չգայ։ Այսու հանդերձ ծոյլին օգնելով բարիք մը գործած չենք ըլլար. ծոյլին օգնելը ծակ պարկերուն մէջ դրամ լեցնելու կը նմանի, որչափ լեցնես չի լեցնար։ Ծոյլին օգնել ծուլութեան օգնել, ծուլութիւնը քաջալերել չէ՞ միթէ։

Աշխատող մարդը չատ անգամ ի՛նչ ընելը չը գիտեր, զզուանքով կը նախատէ իր այն ժամերը որոնք իր կարծիքով ծանրութեամբ կ'ընթանան, մինչդեռ անոնք իրականին մէջ կայծակի արագութեամբ կը սուրան, կ'երթան,

Ամէն մարդ փորձով հաստատած է որ երիտասարդ նստուկ կեանքը, անշարժութիւնը տժգունելի կը դառնան, տաղտուկ կը պատճառեն, կը ձանձրացնեն մարդը։

Բացայայտ իրողութիւն մըն է թէ այն անձը որ ծուլութեամբ և կատարեալ անգործութեամբ կ'անցընէ իր թանկագին ժամանակը, անօթի կը մնայ (խօսքս հարուստներուն չէ) և միթէ հանրութիւնը զզուանքով չէ՞ որ կը խօսի իր վրան։ Այսօր կան չատ մը անձեր որոնք կեանքի պէտքերը հոգալու համար ստիպուած չըլլալով իսկ աշխատիլ իրենց հարստութեամբը, իրենց հանգստութեամբը, դարձեալ չեն դադրիր աշխատելէ։ Երբ սանդ այս փարթամ վիճակնուն մէջ իսկ կ'աշխատին, անդին ի՞նչ մտածութեամբ չեն աշխատիր, օրը մինչեւ իրիկուն պարապ կ'անցընեն այն անձերը որոնց միակ զբաղումը աշխատութեան չնորհիւ իրենց ապրուստը հարթելն է։ Պատճառը չատ դիւրին է հասկնալ. առաջինները վարակուած են աշխատութեան յարգանքն ունդէն, իսկ վերջինները ծուլութեան քայքայիչ ախտէն։

Այսօր հրապարակին վրայ կը վխտան ստուար թուով ծոյլեր, որոնք խիստ ուշ ամօթ մէկ կողմ թողած չեն քաշուիր առանց աշխատելու, քրտինք թափելու, ուրիշներէ հաց ապառելէ։

Շատ անգամներ կը հանդիպինք 20 կամ 30 տարեկան երիտասարդ մարդկանցներու որոնք ո և է հիւանդութիւն և տկարութիւն չունենալով հանդերձ մարդը իրենց արհեստ ընտրած են անամօթաբար։

Դպրոցական եղած ժամանակ մեր դասարանին մէջ գուլ աղայ մը կար որ ծուլութեան տնսգիւտ տիպար մըն էր։ Մինչ իր միւս դասընկերները քիչ թէ չատ աշխատելով տարուէ տարի իրենց կարգը կը յաջողէին փոխել, ինք միեւնոյն ծոյլ անպիտանը մնալով խելքն ու միտքը կեդրոնացուցած էր չարութեան, անառակութեան, ըմբոստութեան։ Հետեւանքը սա եղաւ որ երեք տարի վրայէ վրայ չկարողացաւ կարգը փոխել, որով վարժարանին անօրէնութիւնը տեսնելով որ իսկ չկայ այդ տղայէն, վռնտեց զայն վարժարանէն։

Բաւական ժամանակ կար որ զինքը չէի տեսած, անցեալները գիսասնեակէս վերադարձիս հանդիպեցայ անոր որ իւզոտ հագուստներ հագած՝ շալակած էր վառարանի խողովակներ, կաղմածներ ևն.։ Յետոյ պէտք է խոստովանիլ որ այս տեսակ ծոյլերու խումբը այսօր հասած է պատկառելի թիւի մը։

Անկեղծ ըլլալու համար խոստովանինք թէ այդ տղուն բան մը սորվելու և կարգացածը հասկնալու կարողութիւնները չէին որ կը պակսէին, թէ որ վարժարանին մէջ աշխատելով պէտք եղած ուսումնական պաշարը ամբարած ըլլար իր մտքին մէջ, կրնար իր միւս ընկերներուն նման գրասենեակի մը մէջ ծառայել։

Հիմա թէեւ չատ զղջացած է եղեր ժամանակին վարժարանին մէջ աշխատած չըլլալուն համար, սակայն «գործը գործէն անցնելէն վերջ» ինչպէս կ'ըսէ ժողովրդական հանճար բացատրութիւն մը։

Այսօր ամենուն գիտցած բանն է թէ չատ մը անձեր փայլուն և չոգեղուն դիրքերու հասած են, ամենուն նախանձը չարժելով իրենց չուրջը՝ լոկ իրենց աշխատութեամբ, յարատեւութեամբ ու ջանքովը։

Ինչո՞ւ մեր անփորձ երիտասարդները չենտեսնուին անոնց օրինակին։

Մեր տան մօտերը կը բնակէր հասիստ ընտանիք մը որուն անդրանիկ աղջիկը, 15—16 տարեկան, վարժարանին մէջ իր աշխատութեանը չնորհիւ ամէն ամիս առաջնութիւնը կը խլէր իր ընկերուհիներուն մէջ, տրժանանալով միշտ մրցանակի։

Մէկ քանի տարի վերջ ան մեծը բանուելով անողոք հիւանդութեան մը պժգալի ճիրաններէն հոգին կ'աւանդէ չարաչար ցաւերու մէջ, ետեղին դրժբաղդութեան մը մատնելով իր այրին և չորս զաւակները։

Այրին հիմա բոլորովին դժբաղդ և անապաւէն կը սկսի միջոցներ խորհիլ իր զաւակներուն մնունդը հայթայթելու համար։ Մեծ աղջիկը որ Բերայի Արուեստանոցը գացած ըլլալով քիչ թէ չատ գիտէր ձեւել, կարել ևն. դրաւ դերձակուհիի մը քով չատ չնչին չաթաթականով մը։ Սակայն ան (աղջիկը) հոս ալ անդուլ կերպով աշխատելով թէ՛ սուղ ժամանակի մը մէջ արհեստը բոլորովին իւրացուց և թէ՛ ինքզինքը համակրելի ընելով իր վարպետին այսօր կը տանայ գոհացուցիչ չաթաթական մը, այնպէս որ բնաւ զգալի չըլլար իրենց մեծին մահը։

Անառասիկ աշխատասէր և պարտաճանաչ աղջիկ մը որ պատիւ կը բերէ իր համայնքին։

ՄՐՋԻՒՆ

ՀԱՄՄԷ?

Վարդապետ մը՝ ձմրան այս երկար գիշերներուն՝ ժամանակ անցընելու համար, Բերայի մէջ աղջիկներու և կիներու հետ բառէր կը խաղայ, և իր ամէն մեղքերուն վրայ՝ Թրիշէ ալ կ'ընէ եղեր, առանց հաշուելու իր քշած բաղմաթիւ պլէօ-ֆները։

... Վարդապետին անունը գիտեմ, բայց չպիտի զուցեմ, օ՛չ թէ որպէս զի կարենամ ուզածիս պէս քաշշել զայն. ընդհակառակը, անոր պերճախօս փաստաբանը պիտի կանչեմ հոս։

Ինչ կ'ուզէք որ ընէ ձմրան այս երկար գիշերներուն մարդ մը, որ վարդապետ ձեռնադրուած ըլլալուն համար հուսալ մարդ չէ։

Մարդը կը ձանձրանայ, կը յոգնիլ, ժամերը չեն անցներ, և ինչպէս գիտէք, ձմրան գիշերները սոսնձի՛նգ ժամ կը տեւեն,— գո՛ր մը ամբողջ։

Կը փափաքիք որ մարդը սոսնձի՛նգ ժամ շարունակ քնանայ.— Ո՛չ, ա՛յնչափ անգութ մի՛ ըլլաք։

Կամ մի՛ գուցէ կը բաղձաք որ մարդը սոսնձի՛նգ ժամ անբնդհատ աղօթէ։— Աստուած ա՛յնչափ աղօթքէն ալ կը ձանձրանայ։

Դիտցը կարդայ,— այս ալ մեծ հաճոյք մը չէ մարդու մը համար որ ի բնէ ընթերցասէր չէ։

Հապա ինչ ընէ, ինչ ազուր խաղնէ։

Ու որովհետեւ տունին մէջ, փա՛ռք Աստուծոյ, չեն պակսիր Օր. Լիւսիներ և Վարդուհիներ, և տիկին Ռօզաներ ու Ֆանիներ, որոնք կը ձայնեն։

—Վարդապե՛տ, գործ չունիս նէ եկուր բարէր խաղանք...

Մարդը կամայ ակամայ կը հարկադրուի տեղանին շուրջը նստիլ, որուն տակը ա՛լ չեմ գիտեր ինչ կ'անցնի կը դառնայ.— Ռէնթգէնեան ճառագայթները միայն կրնան այս կէտը լուսաբանել։

Ու որովհետեւ թղթախաղին հաճոյ ու հոտը իր թրիշէ-ներն են, վարդապետը՝ միշտ ժամանակ անցընելու համար ձմրան այս երկա՛ր գիշերներուն թրիշէ կ'ընէ և մտիկ կը հետէ քովինները... թղթախաղի մէջ։

Ու կը մարի թեղալէն երբ յաջողի պարապ ձեռքով փառաւոր պլէ-ֆներ ընել։

Ֆիշը մէ՛կ փարցի բոքեր. սոսը մէջ Աստուծոյ պատուէրներուն հակառակ ոչի՛նչ կայ կարծեմ։

Արդէն, ինչ կ'ըլլաք կոր, վարդապետն ալ մարդ չէ։

Ն. ԹՕԼԱՑԵԱՆ

ԱՐՁԱԳԱՆԳ

ՏԱՄՆԵՔՀԻՆԳ ՎԱՅՐԿԵԱՆ
ՏԻԿԻՆ ԺԱՆ ՀԱՏԻՆԿԻ ՀԵՏ
ՎԱՐԴԱՊԵՏԻՆ ԾԱԿԻՆ ԱՌԹՋԵՒ

(Ենթերվիուի պէս բան մը)

Տիկին Ժան Հատինկի բեմին վրայ։

Դեռինը փառուած կայ երեք հարիւր ոսկինոց գորգ մը, որուն գինը պիտի եռապատկուի՝ քանի որ Ժան Հատինկի նման կին մըն ալ անոր վրայ դրաւ իր թանկագին տոտիկները նշանաւոր արուեստագիտուհիի։

Դերասաններ ու դերասանուհիներ, իրենց մասնասենեակներուն մէջ, հայելիին առջեւ անցած՝ վերջին հոգածուն ակնարկ մըն ալ կը նետեն իրենց դէմքին՝ իրենք իրենց դանազան ծամածռումներ ընելով՝ ժպտելով, ինդալով, յուզուելով, լալով, գլուխ բռնելով, աչուընին բանալով, գոցելով, և դեռ հազարումէկ բաներ, որոնց էֆեն անձամբ տեսնել կ'ուզէն՝ բեմի վրայ ելնելէ առաջ։

Ու ամէնքն ալ չատ գոհ ըլլալ կը թուին իրենց տաղանդէն, քանի որ գոհունակ ու հիացկոտ ժպտամ մը կը դնեն իրենց դէմքին հանդէպ, մինչ հապճեպ ու վարտ gesteով մը սա բատրայի բօքրօնը կը պատցնէ այտերուն վրայ, ան՝ չրթունքին կարմիրը քիչ մըն ալ կը յեշտէ, ատլիենը՝ աչքերուն տակի կապոյտը կը լայնցնէ, իսկ անդին՝ ապասուհի դեր մը խաղացողը՝ չարաճճիօրէն կը քթթէ մէկ աչքը և պիճկի մը կ'աւելցնէ չրթունքին քովը։

Ասոյ՛ր խոյ՛ր տղաքներ են կարծես ամէնքն ալ, որոնք հայելիին առջեւ անցած՝ իրենք իրենց հետ կը զբօսնուն և հիմակ ալ՝ երբ վարագոյրը բացուի՝ պիտի սկսին խաղալ, ճիշդ ինչպէս կը խաղան մանկիկները։

Բեմը չակուած է արդէն. մարիոնիզները իրենց տեղն են՝ ուրկէ առանց քնանալու պարտաւոր են դիտել թատերախաղը մինչեւ որ գոցեն վարագոյրը. իսկ Օհաննէս, Բըթի Շանի թատրոնին ծերունի պահապանը, որ քառասուն տարիէ ի վեր թատերաբեմի մէջ կ'ապրի և անով շաղախուած է, բիբօն վառած, ոտքը ոտքին վրայ, աչքերը կիսափակ և գուլիսի մը մէջ երազկոտ՝ ծխախոտին մուխին բարձրանալը կը դիտէ երջանիկ ու գոհ։

—Բարե՛ւ, Օհաննէ՛ս...

Բըթի-Շանի թատրոնին ծերունի պահապանը կը հանի իր երազանքէն սթափիլ պահ մը, և ակռապլիկ բերանը բանալով՝ կը մոլայ չեշտով մը որ ապահովաբար ֆրանսացի դերասաններէն սորված է,

—Ատուծուբարին, իօբէ եկո՛ւր տէ կնիկ տես։

Անմիջապէս կը հասկնամ թէ Տիկին Ժան Հատինկին կ'ակնարկէ. թատերական արուեստին ճշմարտապէս սիրահար, չի կրնար ծածկել իր հիացումը որ իրեն հետ առաջին խօսողին առջեւ կը պոռթկայ։ Մարդը թատրոն տեսած է, դերասան տեսած է, և թատրոնէն կը հասկնայ ծեր բեմիսկորի մը չափ։ Պարզուկ գաւառացի՝ տղայուց իր գաւառին անկիւնէն հոս նետուած՝ ինկած է թատրոնի մը բեմը և հոն մնացած է տարիներով, — 40 տարի ամբողջ, — Ադամեանններու, Սառա Պէռնարներու, Մունէ-Սիւլլիներու, Նովէլլիներու, Բէժանիներու, Պրանտէաններու մտուկները բերելով տանելով։ Ու կրնա՞ք մէյ մըն ալ ըսել թէ աս մարդը թատրոնէն չի՛ հասնար։

—Ինտո՞ր է, հարցուցի։

—Խրյա՛խ է, խրյա՛խ, պատասխանեց Օհաննէս՝ իր հիացումը չափաւորելու անկարող։

—Վա՞յ, կը հարցնեմ դիտմամբ կասկածոտ ծեր պահապանը աւելի խօսեցնելու համար։

—Կնիկդ ըսած աս խրsար կ'ըլլայ, կնիկը քով զգացում կայ, արուեստ կայ, բնականութիւն կայ, աղուորութիւն կայ...

—Ըսել է չատ հաւնեցար։

—Ես ա՛յսչափ դերասանուհի տեսած եմ, բայց ասոր պէս չնորհալին ու գեղեցիկը չկայ. աւելի վարպետներ կան զոր օրինակ Բէժանը, բայց Հատինկը... ասիկա պաշխա է...

... Ժամը իններն տասը կայ։

Կը թողում որ Օհաննէս մինակը չարունակէ իր հիացումները, ու քննադատութիւններ պարզէ, և ես կը մտածեմ վարագոյրին ծակին, որ խորհրդաւոր պզտիկ պատուհան մըն է կարծես բացուած երկու զա՛տ զա՛տ աշխարհներու միջեւ. — դերասաններու աշխարհը և հանդիսականներու աշխարհը. միայն թէ առաջինը երկրորդին վրայ առաւելութիւն մը ունի՝ քանի որ կրնայ միւսը դիտել առանց դիտուելու։

Ներկայացում մին սկսելու մաղ է մնացած, և թատերասրահը պարապ է գրեթէ, որովհետեւ Բերայի մէջ չիքութեան ու ազնուականութեան գլխովին հակառակ է ներկայացումը չկատուած՝ օթեակին և թիկնաթոռին մէջ նստած դտնուիլը։ Այլ, բերայական վերջին նորաձեւութիւնը կը պահանջէ որ անպատճառ վարագոյրը բացուելէն վերջը ամէն մարդ ներս մտնէ՝ տնագին ժխորներ հանելով՝ դերասանները, թատերախաղերը և նուազ ագիէքթ պարոնները խանգարելով։

—Ներեցէ՛ք, ըսաւ մէկը ոսկեղինիկ ձայնով մը, թեթև մը ուսերուս դպչելով. քիչ մը նայիմ։

Եթիս դարձայ։

Նոյն ինքն Տիկին Ժան Հատինկն էր Պզտիկ Մարիգուհիի չքեղ չրջազգեստով. չրջազգեստ մը՝ որ քիչ մը վերջը հիացողական մրմունջներ պիտի խլէր թատերասրահին չքեղաշուք տիկիններէն։

Տիկին Ժան Հատինկ ակնարկ մը նետեց վարագոյրին ծակէն.

—Ա՜հ, հառաչեց սիրտին խորէն, այն հռչակաւոր «ա՜հ»ը՝ զոր գիտէ ա՛յնչափ աղէկ ըսել և որ թատերաբեմի վրայ ա՛յնչափ տպաւորութիւն կը գործէ ներկաներուն...

—Ինչո՞ւ այդ «ա՜հ»ը տիկի՛ն, հարցուցի։

Տիկին Ժան Հատինկ անկեց իր նոճիաձեւ հասակը, և վարագոյրին ծակը ցոյց տալով ինծի.

—Տեսէ՛ք, ըսաւ, դեռատի աղջիկ մը իսկ չկայ. ամբողջ կարգուած կիներ, ամբողջ մաղերնին ճերմակ ինկած, յուսահատական է այս։

—Իրաւունք ունիք, ըսի, առանց տիկինին ըսել ուզածէն մեծ բան հասկնալու և ապասելով որ հաճի բացատրել։

—Պալիոը կը սիրեմ, աւելցուց բարիզեան արուեստագիտուհին, և ինծի համար մեծ հաճոյք մըն է ամէն անգամ որ բուռնեիս ծրագրին մէջ կ'ունենամ այս քաղքին անունը, ուր մարդիկ համակրելի են, մթնոլորտը անուշ է և երկիրը գեղեցիկ։

—Դիգոնութեան պատճառ մը ունիք արդեօք։

—Ո՛չ մեծ բան մը։ Հոս կայ թատերասէր ժողովուրդ մը որ նիւթական ամէն զոհողութիւն կ'ընէ՝ թատրոն երթալու համար։ Եւ ձեր թատերասէր ժողովուրդը, հասկցող ու զարգացած ալ է միանգամայն...

—Ապացոյց՝ ձեզի գնահատելը և ծափահարելը։

—Ասիկա ըսել չուզեցի, սրբագրեց տիկինը չնորհալի ժպիտով մը. ես եւրախտապարտ եմ Պալտեցիներու համակրութեան և ծափերուն։ Սակայն ինչ որ սիրտս կը կսկծացնէ...

—Ինչ բան կրնայ ըլլալ այդ։

—Ես միշտ դեռատի աղջիկներու յատուկ բարոյալից խաղեր կը խաղամ, և թատերասրահին մէջ չեմ նշմարեր դեռատի աղջիկներ, և եթէ կան, ա՛յնչափ քիչ են, որ ուշադրութենէս կը վրիպին։ Դեռ երէկ իրիկուն Լա Շարբլեզը ներկայացուցի, և ամբողջ ընտանիքի մայրեր եկած էին՝ առանց հետերնին բերելու դեռատի աղջիկին, որոնց ներկայութիւնը ինծի համար հաճելի պիտի ըլլար։ Բարիզի մէջ հանդիսականուհիներուս մեծ մասը դեռատի աղջիկները կը կազմեն և անոնց պարզաբոյր արդուզարդները աւելի կ'ոգեւորեն զիս։

—Ինչ բանի կը վերագրէք ասոր պակասը։

—Դուք ինք լաւ ճանչնալու էք ձեր քաղաքը։ Կ'երեւի թէ տեղացի ընտանիքները չատ դէշ գաղափար մը ունին ֆրանսական բիէսներու բարոյականին մասին, սակայն պէտք է գիտնալ զանազանել բարոյալիցները անբարոյներէն. ա՜հ՝ ի՛նչ որ կը պակսի այս տեղի ծնողքներուն քով, որոնք կը նախընտրեն կանուխի պատկեցնել իրենց դեռատի աղջիկները, երբ իրենք թատրոն գալու համար կը հագուին։

Ա՜հ։ Տիկին Ժան Հատինկ անգամ մըն ալ հառաչեց, և իրեն հրամցուած ռուսական պօնպոն մը նետեց բերանը՝ զոր սկսաւ ծծել անհուն երջանկութեամբ։

—Oh! que c'est délicieux, c'est exquis!...

«ՄԱՆԶՈՒՄԷ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ)(58)(

ՀԵՏԱՔՐՔՐԱԿԱՆ ՏԵՍԱՐԱՆՆԵՐ

ՄԵՂՐԱԼՈՒՄՆԻ ՈՒՂԵՒՈՐՈՒԹԻՒՆ

ԺԳ.

ԼՈՒԿԻ ՄԵԹԵՆՆԱՅՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Երկու որբուկները որ միշտ ժայռին վրայ պառկած՝ լուռ ու մունջ հանդիսատես եղան Լուկի, Լիամաքիի ու Ետքը Մօնայի հետ փոխանակուած խօսքերուն, այս առթիւ իրենց տպաւորութիւնները չկրնալով զսպել սկսան կարծիքներ փոխանակել,

—Մեր վարպետը Լուկ, ատախօսներուն մեծն է, ըսաւ պատանին։

—Առաջին կարգի ատախօս մը, յարեց աղջիկը։

Ժուլյեռ գլուխը երերցնելով.

—Բայց ինչ նպատակով կը խօսի այս տուտերը։

—Ապահովաբար առանց մասնաւոր նպատակի մը, իր խօսքերէն կարելի չէ եզրակացութիւն մը հանել։

—Առասպել են կարծես բոլոր ըսածները... և սակայն մենք երդում ըրած ենք հնազանդիլու Դեղին Դիմակաւորներու պեսին, ամէնէն մեծ երդումը Թիկրի ու Տրակոնի վրայ։

—Լռութիւն, ահաւասիկ կուգան։

Երկու որբուկները ստիպուեցան լռել. նաւաստիներու խումբ մը քարայրէն դուրս հանեց Օր. Մօնան ու Լիամաքին որոնք գլխու չնորհալի հակումներով մէկ մէկ բարև ուղղեցին Լուկի։ Այս վերջինը դիւական ժպիտով մը փոխարինեց երկու զոհերուն բարևները։ Մօնա ու Լիամաքի նաւաստիներու ուղեկցութեամբ չարունակեցին առաջնալ ճիշդ այն ճամբէն ուրկէ Լուկի հաւատարիմ դործակիցը Սան քիչ առաջ մեկնած էր Բիաչէու երթալու համար։

—Ինչ կը նշանակեն այս դարձուածները հարցուց պատանին։

ԺԴ.

ԴԵՌԱՏԻ ԴԻՄՈՒՀԻՒՆ ԱՐԿԱՄՆԵՐԸ

Լուկ ակնարկովը հետեւեցաւ երկու աղջիկներուն, որոնք երբ այլեւս չտեսնուելու ատիճան հեռացան,

—Ֆրանսուհին բերէք, գոչեց։

—Հիմա ալ Ֆրանսուհի մը, մռլտաց Ժուլյեռ, ա՛խ ի՛նչ ընեմ որ պատուոյս վրայ երդում ըրած եմ... եթէ ոչ։

— Ֆրանսուհին ի՞նչ է, հարցուց Սուրիր միամտութեամբ.

—Ֆրանսացի մը, պատասխանեց պատանին, պարզ բարբարոս մը.

—Բարբարո՛ս մը, գոչեց Սուրիր աչքերը խոշոր խոշոր բանալով։

—Այո՛, հեռաւոր երկիր մը, չատ հեռաւոր արեւմտեան կողմը։

Վայրկեան մը ետք, Տը Լաուշ Սանտ դեռատի դքսուհին Սառա՝ Լուկի երկու մարդոց ընկերակցութեամբ դուրս ելաւ քարայրէն։

—Ազուր աղջիկ մըն ալ, մռլտաց պատանին։

Լուկ երկու քայլ առաջանալով խոր յարգանքով ողջունեց դեռատի դքսուհին ու սալօնները յատուկ նուրբ կենցաղագիտութեամբ։

—Պատիւ ունիմ մեծարանքներս ձեզ մատուցանելու տիկին դքսուհի, ըսաւ։

—Ասիկայ Ֆրանսուհի չէ, առաթկեց Սուրիր, դքսուհի է եղեր, ի՞նչ է դքսուհին։

Պատանին բացատրութիւն տալու ժամանակ չունեցաւ. Սառա արհամարհական ակնարկով մը վերէն վար չափելով Դեղին դիմակաւորներու պետ Լուկը, երգիծական չեշտով մը.

—Ֆրանսական առած մը կ'ըսէ թէ, ըսաւ, մարդիկը իրենց խօսքէն մի՛ դատէք, գործերէն դատեցէք։ Եւ ասիկա բացարձակ ճշմարտութիւն է իմ տեսակէտովս։

Երկու որբուկները դքսուհիին այս նշանակալից յայտարարութենէն գրաւուած՝ սկսան հիացական ցոյցեր ընել իրենց թաքստոցէն։

—Դեղանի Ֆրանսուհին Լուկը սիրելու բնչի՞ չունի, մռլտաց Սուրիր, այս կինը բարբարոսներու նման անպիտան չէ։

Լուկ խորապէս ազդուելով դքսուհիին երգիծանքէն, գանգատի չեշտով մը,

—Միթէ կը կասկածի՞ք, հարցուց։

— Ձեր մեծարանքներուն անկեղծութենէն, յարեց դքսուհին... ո՜հ, ոչ, բնաւ չեմ կասկածիր... ինչպէ՞ս կըրնամ կասկածիլ երբ գիտեմ որ դուք առեւանգեցիք զիս ու ամուսինս, դուք շոգենաւի մը մէջ արգելափակեցիք մեր երկուքը, դուք առանց տեսնուելու լրտեսեցիք մեր արարքները, ասոնք անչուշտ մեծարանքներ են որ ձեր նըկարագիրը կը յատկանիշեն. հիմա ալ չեմ գիտեր ի՞նչ խորհրդաւոր միջոցով շոգենաւէն ցամաք փոխադրուած ենք։

Լուկ հեգնական ծիծաղով մը։

— Ափիոնի գործածութեան միջոցով հոս փոխադրուեցաք, ըսաւ։

— Բացայայտ է, յարեց գեղանի դքսուհին, ափիոն... աս ալ յարգանքի ու խոր մեծարանքի մը նշանն է այնպէս չէ՞. արուեստական քուն մը չնարհեցիք մեզ, ի՞նչ բարեսրտութիւն, քիչ առաջ floroform, հիմա ալ ափիոն, գէշ բան չէ չիտակը։

Լուկ խորհրդաւոր չեշտով մը,

—Բայց ձեր կեանքին հանդէպ ուշնցած յարգանքս արգիլեց զիս առաջ երթալէ, դուք տիկին չափը անցուցիք, դուք շոգենաւին մէջ միջոցը գտաք բանակցելու....

— Տուարհանի հետ, ընդմիջեց դքսուհին անյողդողդ չեշտով մը։

— Ուրեմն կը խոստովանի՞ք տիկին դքսուհի,

— Բնաւ սովորութիւն չունիմ մեր բարեկամները խաբելու, պատասխանեց Սառա։

— Ասկէ աւելի չէի կրնար յարգել ձեզ, յարեց Լուկ դիւային չարաշուք ժպիտով մը, իրաւունք ունէի զձեզ արգելափակելու, և սակայն ես միշտ անյիշաչար ըլլալ կ'ուզեմ ձեզի հանդէպ։

— Հրամեցէ՛ք տեսնանք, գոչեց գեղանի դքսուհին աչքերը զայրոյթի չեշտով մը հակայ խօսակիցին վրայ յառելով, հրամեցէ՛ք, ձեր անյիշաչարութիւնը ձեզի վերապահեցէք ու մի կարծէք որ ձեր առջեւ գողացող մէկը կայ։

(Շարունակելի)

— Պոլսոյ վրայ ինչ է ձեր գաղափարը։

—Հիանալի՛, պատասխանեց տիկին Ժան Հատինկ, սակայն, կ'աղաչեմ, դիս ենթադրվիս մի ընէք, տրամադիր չեմ...

—Էնթերվիուի համար չէ՛, տիկին...

—Այսօր մեծ Շուկան պտտեցայ, հոյակապ է, շքեղ է, փառաւոր է, c'est tout ce qu'il y a du beau! Ու այդ կողմը ինծի թատերական ծանուցումներ ցուցուցին. կարծեմ տուամաթիք խումբ ունիք եղեր...

— Այո՛, Մնակեանին թատերախումբը։

—Շատոնց իմացած եմ, ըսաւ տիկին Ժան Հատինկ. ինչ տեսակ բիհներ կը ներկայացնէ։

—Մելոտրամներ, Ամպիկիւ-Դոմիքի բէբէրթուարը ամբողջ, սակայն՝ ի մէջ այլոց՝ ձեր բէբէրթուարէն ալ ունի քանի մը թատերախաղ...

—Ինչ թատերախաղ, հարցուց տիկինը հետաքրքրութեամբ։

—Զոր օրինակ Կոմսուհի Սառան, Դարբնոցապետը։

—Իրա՞ւ կ'ըսէք, պիտի փափաքէի տեսնել այդ խումբը, և նոյն իսկ եթէ միջոց ըլլար՝ պիտի ուզէի իմ թատերախաղերէս մէկը՝ զոր օրինակ Դարբնոցապետը խաղալ Պ. Մնակեանին հետ, անիկա՝ իր լեզուովը, ես ալ իմ խումբիս հետ՝ ֆրանսերէն. շատ շահեկան պիտի ըլլար ապահովաբար։

—Մեր մէջը եղած է արդէն ասիկա։ Մենք Ադամեան մը ունէինք որ ֆրանսական և յունական թատերախումբերու հետ ներկայացուցած է ողբերգութիւններ, միայն ինքը հայերէն խօսելով, իսկ միւսները՝ յունարէն և ֆրանսերէն, և այս ներկայացումները անագին յաջողութիւն գտած են։

Այս միջոցին կը լսուի rkdhukorին ձայնը որ կը պոռայ.

—Mesdammes et messieurs, en scène, pour le premier!

Տիկին Ժան Հատինկ անգամ մը ալ կը նայի վարագոյրին ծակէն, և այս անգամ իր ընորհալի քիթին տակէն կը ժպտի.

—Ա՜հ, կը մրմնջէ, ինչ կնոջական գլխարկներ են, կարծես աւստրիական սպայի գլխարկներ են...

Սիրամարգաձեւ նորելուկ գլխարկներու կ'ակնարկէ Բարիզցի արուեստագիտուհին, որոնց մօտան նոր մուտ գտաւ Բերայի մէջ, չեմ գիտեր աշխարհս ո՞ր կողմն։

—Այս գլխարկին եաին նստող պարոնը ինչ կը տեսնէ ներկայացումէն։

—Տիկինին գլխարկը միայն, պատասխանեցի։ Սակայն, տիկի՛ն, չէ՞ք կարծեր որ կիները երբ առանց գլխարկի թատրոն գալու ըլլան, աւելի սպասուհիի երեւոյթ կը տանան կոր։

—Ça dépend de la femme!

Բէժիսէօրը՝ երեկտրական զանգակը կը շարունակէ զարնել կէս վայրկեանէ ի վեր, և դուրսի պարոնները չէին հաճեր պլիցէէն և ֆուայէէն ներս մտնել։

Տիկին Ժան Հատինկ՝ միշտ մէկ աչքը վարագոյրին ծակին փակցուցած՝ կը վէճատ։

—Ցուսահատական բան է այս, կը կրկնէ տիկինը, ինչո՞ւ ներս չեն մտներ, արդեօք խուլցա՞ն...

—Տեղական սովորութիւն է, կը հաստատիմ մրմնջել։

—Ի՞նչ յոռի սովորութիւն, սակայն ես ամէն մարդ տեղը չնստած վարագոյրը բանալ չեմ տար։

Ու երեկտրական զանգակը կը շարունակէ զարնել, մինչ հանդիսականները կը հաճին տակաւ ներս մտնել ֆուայէէն ու պլիցէէն։

—A la bonne heure! կ'ըսէ տիկին Ժան Հատինկ և աչք պտցնելով թատերաբեմի յարդարանքին վրայ.

—Պ. Բէժիսէօր, քիչ մը կեցի՛ր, հարուածներդ մի զարներ...

Ու կնոջական շնորհալիութեամբ մը կը սկսի բեմայարդարութիւնը իր ճաշակին համաձայն քիչ մը աւելի բարեկարգել, վարագոյրները գնդասեղել, աթոռները շտկել, սեղանը քիչ մը աւելի ասդին կը դարձնէ, տախտակամածին գորգը կը պրկէ, իր մանասենեակէն ծաղկեփունջ մը բերելով կը դնէ բեմին վրայ, թիկնաթոռը քիչ մը աւելի անդին կը հրէ...

—Օ՛ն, Պ. Բէժիսէօր, կը հրամայէ գուլիսի մը մէջ փախուրտելով, և յուշարարին իր ծակին մէջ գտնուիլը ստուգելէ վերջ։

Ու Պ. Բէժիսէօրը, հանդիսաւոր եղանակով մը, իր գիշերապահի գաւազանը կը սկսի զարնել։

Նախ՝ շու՛տ շու՛տ շո՛ւտ.

—Տա՛նկ տա՛նկ տա՛նկ տա՛նկ տա՛նկ։

Եւ յետոյ ծանր ծանր ու հատի՛կ հատի՛կ.

—Տա՛ն, տա՛ն, տա՛ն։

Շը՛ը՛ը՛ը՛։

Ու վարագոյրը կը բացուի։

———

Mot de la fin.

— Պարոն Տնօրէն, ամսականի յաւելում կը խնդրեմ...

—Ինչո՞ւ։

—Որովհետեւ ամուսնացայ։

—Կը ցաւիմ, սիրելիս, պաշտօնդ դուրս պատահած արկածներուն պատասխանատու չենք։

×

—Սինանեանի հարսնիքին ամէնէն աւելի ինչ բան աչքի կը զարնէր։

—Շնորհալի օրիորդի մը կռնա չրջագնեսը և... Մխիթարեանի անձնական դերձակ Պ. Եր. Միրիճանեանի չինած չիք բրատէնկոթները և ըմբոնիկները։

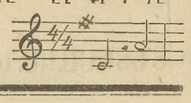

ԱՐՏԱՔԻՆ

Միջազգային Կացութիւնը

ՅԱՐԱԲԵՐՈՒԹԻՒՆԵՐԸ ԱԻՍՏրԻՈՅ ԵՒ ԻՏԱԼԻՈՅ ՄԻՋԵՒ

Գրեց՝ ԼՈՒԻՃԻ ԼՈՒԻԺՈՒԱԹԻ
ՆԱԽԿԻՆ ԻՏԱԼԱԿԱՆ ԴԻՊԼՈՄԱՏ

Նայէ Ֆրայէ Բրեսէի խմբագրութիւնը կը փափաքի երկար ատենէ ի վեր իմ կարծիքս ստանալ Աւստրիոյ և Իտալիոյ յարաբերութեանց վրայ։ Գործը վերջին աստիճան դժուար է, և Իտալացի մը Աւստրիացիէն ալ աւելի կը խուսափի այդ մասին խօսելէ։ Պէտք է ամենայն ազատութեամբ իմ կարծիքս յայտնեմ թերթի մը մէջ, որ Վիեննա կը հրատարակուի։

Երբ Թիթօնի և ես 1903ի վերջերը վարչապետ Ճիոլիթթիի օրով Աւստրիոյ հետ առժամանակեայ համաձայնութիւն մը կնքեցինք, որ ապա իրական պայմանագրութեան մը փոխուցաւ, երկուքս ալ միեւնոյն բարձր խաղաղասէր գաղափարներուն ծառայեցինք։ Երկուքս ալ սա՛ հարկեցուցիչ պարագային առաջնորդուած էինք թէ Ադրիական ծովուն վրայ պէտք է երկու տէրութիւնները իրենց քաղաքական և առեւտրական շահերուն համեմատ ընտանական միութիւն մը գոյացնեն, և սահմանակցական վէճերը յարմարագոյն համաձայնութիւններով հարթեն, և սահմանի թերութիւնները փոխադարձ իրաւախոհութեամբ բառնան։ Ո՛վ որ անտեսական խզումի մը պատասխանատուութիւնը վրան առնէր, քաղաքական յոյժ անախորժ և արկածալից մելադէպերու պատճառ պիտի ըլլար։

Առեւտրական պայմանագրութեան համար բանակցութիւնք շատ երկար տեւեցին։ Քառասուն տարիէ ի վեր իրարու բանաձնաց իմ կառավարութեանս գործերով կը զբաղիմ, բայց այս տեսակ դժուարութիւններու երբէք հանդիպած չէի, նոյնքան դժուար եղան որքան այն բանակցութիւնները, որոնց սակայն վերջի վերջոյ կրցանք վանման մը տալ։

Չկրցանք սակայն մրաբանութեան մը դալ առանց ծանրածանր զոհողութիւններու, և այսպէս ապագայ ընդհարումի մը գլխաւոր ազբիւրներէն մին յաջողեցանք ցամքեցնել։

Աւստրիա չոգենաւային և առեւտրական այս պայմանագրութեան առթիւ ցոյց տուաւ թէ ըստ բաւականին չի յարգեր Իտալիան։

Եթէ այդ առթիւ սրտագին մերձեցման քաղաքականութիւն մը ի գործ դրուէր, Աւստրիա և Իտալիա քաղաքական նշանակալից առաւելութիւններ պիտի ունենային։ Եւրոպայի վեց մեծ Տէրութիւններէն ամէնէն տկարները Աւստրիա և Իտալիա են, և իրենց հասարակաց շահերուն հիման վրայ սակայն կրնան երկուստեք տեւական օգտակարութեամբ համաձայնիլ դիւրաւ։ Բայց ասիկա ինչո՞ւ չըլլար,

Հոս պէտք է բաց խօսինք. Իտալական հին գաւառներուն վրայ, որոնք հիմա Աւստրիոյ հպատակութեան անցած են, փողոցային բազմադղորդ ժխորները Իտալիոյ մէջ հիմա գրեթէ մարած են. բայց ընդհակառակն Աւստրիոյ մէջ իտալական ցեղային զգացումին դէմ վիրաւորիչ հարուածները աւելցած են։ Իտալիոյ դաստիարակեալ և փորձառու դասակարգերը այդ հայրենասէր ձգտումներէն հեռի կը կենան, աշխատաւոր ժողովուրդը եւս ներքնապէս խաղաղիկ զգացումներով տոգորուած է. իսկ ծայրայեղ կուսակցութիւններուն մէջ է միայն որ իտալական հայրենիքին անունը գործիք մը կ'ըլլայ ազմուկ հանելու համար Աւստրիոյ դէմ, և ասոր ալ չարիք մը ըլլալը կը խոստովանինք։

Աւստրեմաճառ կառավարութիւնը առեւտրական պայմանագրութեան կնքումէն վերջ պէտք էր այս նպաստաւոր առիթէն օգտուէր և իտալական հատուկներուն հանդէպ համակրական և խաղաղասիրական ընթացք ցոյց տար։ Բայց փոխանակ այսպէս վարուելու՝ տեղի ունեցան ինսպուրքի ցաւալի դէպքէն զատ նոր հակաիտալական դէպքեր Ֆիումէի և Տալմացիոյ մէջ։ Փափաքելի է որ այս միջադէպերը արձագանգ չգտնեն Իտալիոյ մէջ։ Իրաւ է թէ կառավարութեանց խոհականութեան և վարիչ դասակարգերուն իմաստութեան շնորհիւ այս սխալմունքները անհետեւանք կը մնան։ Մենք մեր կողմէ պատրաստ ենք ամէն բան ընելու որ անոնք չկրկնուին, և Աւստրիա ևս պէտք է ճանչնայ Աւստրիոյ մէջ հաստատուած իտալական համալսարանին կողմէ վկայագիր տրուելու իրաւունքը։

Կան սակայն տակաւին ուրիշ պատճառներ տարակոյսի և անվստահութեան։

Իտալիոյ մէջ կը հարցնենք յաճախ մենք մեզի.— Ինչի՞ կը ծառայեն ա՛յսքան աւստրիական ամրութիւնները իտալական սահմանագիրին վրայ։ Ինչի՞ կը ծառայեն այն նոր ճամբաները և ռազմավարական երկաթուղիի գիծերը, եթէ ոչ՝ Իտալիոյ դէմ զօրահանութեան շարժումները փութացնելու համար։ Աւստրիական նաւատորմիղը ևս, որ ծովագերեայ պաշտպանութեան պէտքէն շատ աւելի է, ըստ ինքեան յարձակողական տարր մը չէ՞ միթէ, և նպատակ չունի՞ միթէ թշնամին փնտռելու և փնտռելու, ինչպէս ըսած է նոյն ինքն աւստրիական ծովակալ Մոնթէկուքոլի։ Ադրիական մէջ իտալական նաւատորմիղէն զատ ուրիշ ինչ թշնամի ունի Աւստրիա. Հետեւաբար, թէ՛ ցամաքէն և թէ ծովէն Աւստրիոյ նախապատրաստութիւնները Իտալիոյ դէմ ուղղուած են համարուին իրաւամբ Իտալիոյ մէջ։

Աւստրիոյ հետ դաշնակցող իտալական ժողովուրդը ամէն կերպով խաղաղասէր է, և դրացի Պեռոութեան դէմ պատերազմի մը հնարաւորութիւնը երբէք մաքէն չէ անցուցած։ Եթէ իտալացի ժողովուրդը յանցանք մը ունի, այն ալ իր ամենամեծ խաղաղասիրութիւնն է։ Բայց երբ ցամաքային սահմանին վրայ բոլոր պատրաստութիւնները կը տեսնէ, երբ կ'իմանայ թէ Աւստրիոյ զինուորական և ծովային շրջանակներուն մէջ դէպ ի Միլան և և դէպ ի Վենետիկ դիրքին արշաւանքներու վրայ կը խօսուի, բնականաբար հակառակ իր խաղաղասիրութեան և իր զինակցութեան մասին իր ունեցած վասահութեան. իր կառավարութենէն կը պահանջէ որ իտալական հայրենիքին արժանիքը ճանչցուի, անոր սահմանագիծները պաշտպանուին և իր դիրքը Աւստրիոյ դէմ ամուր բռնէ Ադրիական ծովուն մէջ։

Բան մը կայ, որ երբէք տարակոյս չի վերցներ, այսինքն իտալական ժողովուրդը, իր Թագաւորանը և իր կառավարութիւնը ախարհի ամէնէն խաղաղասէրներն են։ Իտալացիք իրենց պարտէզին միայն հոգածու են, որ մեծ բարենորոգման և բարեզարդման պէտք ունի. օտարին ունեցածին համար ո՛չ աչք ունին ոչ փափաք, իրենց աշխատութիւնը, իրենց ուսումը միմիայն իրենց համար է։ Եւ եթէ իրենցմէ ասուն մին մերթ ընդ մերթ երկրաժաւալութեան պատճառական դիտում մը մշակէ, ասիկա ընդհանուրին գաղափարը չի փոխեր բնաւ։ Եթէ ինք Աւստրիա երկրաժաւալ քաղաքականութեան հետամուտ չէ, Իտալիայէն վախալիք տեղ չունի, իսկ եթէ ինք իր սահմանէն պիտի անցնի, մաքէն անցընելու չէ որ այս բանը կրնայ ընել Իտալիոյ հետ իր բարեւոք յարաբերութիւնները պահպանելով հանդերձ։

Աւստրիա և Իտալիա, ասկէց զատ, պէտք ունին որ իրենց փոխադարձ հաշտութեամբ ապրին, որպէս զի Գերմանիոյ և անգլեֆրանսական դաշնակցութեան միջեւ միասին գործեն խաղաղութեան պահպանման համար։ Աշխարհի մէջ խաղաղութեան համար մէ՛կ վտանգ միայն կայ, ասիկա է՝ Գերմանիոյ և Անգլիոյ խորունկ հակառակութիւնը, Եւրոպայի այս երկու հսկաներուն միջեւ որ երթալով իրարու դէմ կը լեցուին։ Եթէ այս պատերազմը տեղի ունենայ Անգլիոյ և Գերմանիոյ միջեւ, ամէն բան կորսնցնողը մենք պիտի ըլլանք, ուստի փոխանակ իրարու դէմ եռանդով գործելու, պէտք է իրենց ջանքերը միացնեն Անգլիան և Գերմանիան համաձայնութեան և խաղաղութեան համար։ Ո՞վ կրնայ առանց մտահոգութեան և անձկութեան մոռնալ Անգլիոյ և Գերմանիոյ միջեւ պատերազմի մը կարելիութեան վրայ, պատերազմի մը՝ որ Եւրոպայի Զինակցութեան պատճառաւ պիտի պարտաւորէ Մեծն-Բրիտանիան միեւնոյն ատեն հզօր նաւատորմիղ մը բերել կեցնել Ադրիական մէջ Աւստրիոյ և Իտալիոյ դէմ։

Ամէն պատճառ ունինք միասին աշխատելու և համաձայնելու։

Աւստրիոյ պարարտութիւնները Իտալիոյ պարարտութիւնները առաջ կը բերեն։ Ո՞վ պատասխանատու է ասոր։ Աւելի լաւ չէ՞ որ որոշ համաձայնութեանց և հարթ դեռնի վրայ երկու Տէրութիւնները միանան իրարու հետ։ Աւելի լաւ պիտի ըլլայ, եթէ զինուորական շրջանակներու մէջ պատերազմի վրայ քիչ խօսուի։ Երկու Տէրութեանց կառավարութիւնները պէտք է հոգ տանին որ ասիկա իրականութիւն ըլլայ, որպէս զի դաշնակցութիւնը երկուքին համար ալ ծիծաղելի բան մը չըլլայ։

Իտալական ժողովուրդին մէկ մասին մէջ հակաաստրիական շարժում մը բոլորովին արմատախիլ ընելու միակ լաւագոյն միջոցը սա՛ն է որ Աւստրիա պէտք է իր հպատակ Իտալացիներուն ամէն ազատութիւն շնորհէ, և անոնց շահերը նպաստաւորէ, և արդարացի վարմունք ցոյց տայ անոնց։

Իմ կարծիքով այս պարագաներուն տակ ժամանակը եկած հասած կը թուի, որ Իտալիա և Աւստրիա իրենց ամենալաւ դիւանագէտներուն միջոցաւ իրարու հետ որոշապէս և յայտնապէս խօսին։ Երբ Իտալիա խաղաղութեան պէտք ունի, աս ըսել չէ թէ Աւստրիա հուսաւոր պէտք չունի անոր, ուստի երկուքին ալ պատիւը և շահը կը պահանջէ որ բարեկամներ ապրին իրարու հետ փոխանակ իրենց միտքը հիւանդացնելու կասկածներով և անվստահութեամբ։ Անհրաժեշտ պէտք կայ ի բաց փարատել թիւրիմացութեանց խիտ ամպերը, որոնք երկու կողմերուն ալ կը մթնեն, և կամաց կամաց կրնան առաջնորդել դաշնակցութեան խզման և վերջապէս պատերազմի։ Խաղաղասէրները պէտք է իրենց ձայնը բարձրացնեն և ճշմարտութիւնը ճանչնան։

Երկու Տէրութեանց միջեւ գտնուած բոլոր խնդիրները պէտք է քննութեան առնել, խաղաղութիւնը երկուքին միջև մշտապես ընելու համար։ Փոխադարձ պատուաւորութեան քաղաքականութիւն մը միայն կրնան կրկին արծարծել վստահութիւնը, որուն երկուքն ալ ստիպողական պէտք ունին։

* * *

Նոխկին վարչապետ Մարքիզ Ռուտինի, որ 1891ին Եռրեակ Զինակցութիւնը ստորագրեց, ան ալ Նայէ Ֆրայէ Բրեսէի Հռոմի թղթակցին հետ տեսակցութեան միջոցին, խօսեցաւ երկու Տէրութեանց յարաբերութիւններուն վրայ, որոնք Գերմանիոյ հանդէպ անգլեֆրանսական դաշնակցութեան կնքումէն ի վեր, շատ փափկացած են։ Մարքիզը յայտարարեց թէ Եռրեակ Զինակցութիւնը այլ եւս հին կերպարանքը չունի և ոչ ալ հին ոյժը։ Յորմէհետէ Անգլիա համաշխարհիկ քաղաքականութեան մէջ մտաւ ցամաքային Ֆրանսայի հետ դաշնակցելով, Եռրեակ Զինակցութիւնը թէ՛ Աւստրիոյ և թէ Իտալիոյ համար մշտատեւ մտահոգութեանց աղբիւր մըն է։ Բայց ասոր համար պէտք է միթէ Եռրեակ Զինակցութենէն հրաժարիլ։ Անխոհեմութիւն և մեծ վտանգ մը պիտի ըլլայ ասիկա, որուն պատասխանատուութիւնը ո՛չ մէկ խոհական կը համարձակի ստանձնել։ Իտալիա և Աւստրիա պարտաւոր են յարատեւել անոր մէջ։ Երկու Տէրութիւններն ալ պէտք է նոր ուղղութիւն մը տան Եռրեակին, նոր կեանք մը, քանի որ մանաւանդ Աւստրիոյ և Իտալիոյ դաշնակցութիւնը երկու երկիրներուն տնտեսական և քաղաքական շահերուն համաձայն է։ Աւստրիա և Իտալիա սահմանակից են ծովով և ցամաքով, Անգլիա իր առեւտրական շահերը կ'ուզէ առաջ տանիլ ա՛յն կողմերը ուր արդէն կան Իտալիոյ և Աւստրիոյ շահերն ալ։ Անմտութիւն է Անգլիոյ ծովային գերակշռութեան հակառակ վարուիլ։ Միայն թէ որովհետեւ Աւստրիա և Իտալիա Եռրեակ Զինակցութեան մէջ են, պէտք է միջնորդ մը ըլլան Անգլիոյ և Գերմանիոյ։ Այս երկուքին միջեւ խաղաղութիւնը պահպանելու դժուարին աշխատութիւնը կրկին օրհնութիւն մը պիտի ըլլայ Աւստրիոյ և Իտալիոյ համար։

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ՆԱԻԱՏՈՐՄԸ.— Մովային նախարարին տեղեկագիրը կը յանձնարարէ երկու ամենամեծ զրահաւորներ չինել Տrksնօքին ձեւով, և 16 հազար թոնօնոց երկու մարտանաւեր եւս։

ՊԱՊԻՆ ԱՆՁՆԱԿԱՆ ԲԺԻՇԿ ԲՐՕՖ. ԼԱԲՕՆԻՒ ՄԱՀԸ.— Նախորդ Լէօն ԺԳ. և արդի Պիոս Ժ. Պապերուն անձնական բժիշկ բրօֆ. Ճիւզէբպէ Լաբօնի մեռաւ Հռոմի մէջ. Լէոն ԺԳ. իր վերջին չունչը անոր բազուկներուն մէջ տուած էր։ Երբ Պապը իր մօտալուտ մահը զգաց, մարած ձայնով բսաւ Լաբօնիի. «Ձիս մի՛ խարէք, իմ մահս ձեր աչքերուն մէջ կը տեսնեմ» և հոգեվարքի պահուն ըսաւ.—«Լաբօնի՛, շատ կը ցաւիս»։ Լէոն ԺԳ.ի Լաբօնիի մասին ունեցած վստահութիւնը իր յաջորդը ևս պահեց, և Լաբօնի էր որ ներկայ Պապին յաճախակի յօդացաւերը կը դարմանէր։ Լաբօնի 56 տարեկան էր, կը տառապէր ստամոքսի քաղցկեղէ. վերջերս թոքային բորբոքում ունէր։ 1888ին էր որ պապական արքունիքը կոչուեցաւ նախորդ անձնական բժիշկ Տր. Մէքքարէլլիի տեղ։ Լաբօնի այս պաշտօնին անցած միջոցին նիւթական ա՛յնքան համեստ վիճակ մը ունէր որ չէր կրնար մինչեւ իսկ ֆրաք մը գնել անով ներկայանալու համար Պապին։ Այս կացութիւնը վերջերս ալ սակայն մեծ բարւոքում չկրեց։ Դարերէ ի վեր որոշուած է Պապին անձնական բժշկին թոշակը, գրեթէ 240 քուրոն ամսական։ Այս գումարին փոխարէն բժիշկը միմիայն Պապը նայելու պարտաւոր չէ, այլ պապական արքունիքին բժիշկն ալ է։ Լաբօնի հոգեհարցութեան եռանդուն ջատագով մըն էր, և անցեալները շատ խօսուեցաւ այդ նիւթին վրայ իր մէկ գրին նկատմամբ։ Գրեթէ երեք ամիս առաջ էր որ Լաբօնի վատիկանեան հիւանդանոցին մէջ ծանր հիւանդի մը այցելած ատեն ըսաւ.— «Արիութիւն ունեցի՛ր, երկու օրէն վտանգ պիտի չմնայ»։ Բժիշկը հազիւ սենեակէն մեկնած էր, հիւանդը կանչեց հիւանդապահին և ըսաւ անոր.—«Բրօֆ. Լաբօնի կ'ըսէ թէ ես պիտի առողջանամ։ Բայց ես կ'ըսեմ թէ երկու օրէն պիտի մեռնիմ։ Մէկ ամիսէն ալ դուն պիտի մեռնիս, և Բրօֆ. Լաբօնի ալ երեք ամիսէն մեզի պիտի հետեւի»։ Լաբօնիի հասկցուցին հիւանդին այս ըսածը, որ գէշ ազդեց իրեն վրայ, քանի որ հիւանդը արդարև երկու օրէն մեռաւ և հիւանդապահն ալ մէկ ամիսէն։

ԲՆԱԳԻՏԱԿԱՆ ՆՈՐ ԳԻՒՏ ՄԸ.— Երկու պերլինցի բնագէտներ յաջողեցան նոր ճառագայթներ գտնել։ Ինչպէս յայտնի է, Ռէօնթկէնեան ճառագայթները Բաթոտեան ճառագայթներէն կախում ունին, որոնք ամէն կողմէ դուցուած, և օդը պարպուած խողովակի մը մէջէն սուրացող էլեկտրական հոսանքէ մը առաջ կուգան։ Բլաթինէ թելին ժխտական բեւեռը Բաթոտն է, դրականը Անօտ. Մինչեւ հիմա Բաթոտեան բեւեռէն ցայտող ճառագայթներուն գոյութիւնը միայն ծանօթ էր։ Եթէ ասոնք հպին խողովակին ապակեայ պատին վրայ, ծանօթ Ռէօնթկէնեան ճառագայթները կը բղխին։ Արդ, երկու Գերլինցի բնագէտներ, Կէռէ և Ռայխէնչայմ, Շարլոթէնպուրկի պեսական քիմիական և բնագիտական աշխատանոցին մէջ յաջողեցան Անօտեան ճառագայթներուն գոյութիւնն ալ ապացուցանել։

Երկու բնագէտները Գերման Բնագիտական Ընկերութեան վերջին տեղեկագրին մէջ կը հաղորդեն թէ Կայսէրեան խողովակի մը Անօտեան բեւեռէն որոշ պարագաներու տակ ճառագայթներ դուրս կուգան զորս կրնանք համընթաց համարել Բաթոտեան կամ Ռ. անտնով ծանօթ ճառագայթներուն։ Այս ճառագայթներուն գոյութեան գըլխաւոր պայմանն է Անօտին մէջ ադրու գոյութիւնը։ Եթէ այս ադրը խառնուի սովորական աղը կամ պօրաքս ըլլայ։ Անօտեան ճառագայթներ յոյժ լուսափայլ դեղին ճաճանչ մը կը ցայտեն։ Միւս ադրը ուրիշ գոյն կ'ունենան։

ԺՈՂՈՎՈՒՐԴԻՆ ԱՃՈՒՄԸ.— ՀԵՏԱՔՐՔՐԱՌԱՐԹ ԲԱՂԴԱՏՈՒԹԻՒՆ ՄԸ.— Անգլիոյ առեւտրական պաշտօնարանին վերջին տեղեկագիրը վիճակագրութիւն մը կուտայ գլխաւոր երկիրներու բնակչաց թուոյն վրայ վերջին տասնմեայ շրջանին մէջ.—

	1895	1905
Ռուսիա	125000000	141200000
Մ.Նահանգները	68934000	83143000
Գերմանիա	52279000	60605000
Ճարոն	42271000	47975000
Անգլիա	39221000	43221000
Ֆրանսա	38459000	39300000
Իտալիա	31296000	33604000
Աւստրիա	24971000	27241000
Մաճառստան	18257000	20114000
Սպանիա	18157000	18900000
Միւս Տէրութիւնք	47732000	54166000

ՄԵԾ ՎԻՃԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆ ՖՐԱՆՍԱՑԻ ԵՐԵՍԻ.— ԺՈՂՈՎԻՆ ՄԷՋ.— Հինգշաբթի օր Մարոքի խնդիրը դարձեալ վիճաբանութեան առարկայ եղաւ Ֆրանսայի երեսփ. ժողովին մէջ, որուն հաղորդուեցաւ Ալժեզիրասի պատգամագիրը վաւերացուելու համար։ Ամբողջ ժողովասրահը լեցուած էր։ Դեսպաններուն յատկացուած օթեակին մէջ կը գտնուէին աւստրիական, սպանիական, իտալական, ռուսական և գերմանական դեսպանները։

Մ. Ժորէսի ճառը.— Առաջին անգամ Մ. Ժորէս խօսք առաւ։ Ընկերվարականներու պետը եռանդագին աւելնով մը խօսեցաւ, և ուժգին կերպով կասկած յայտնեց Ֆրանքեսպանիական գործակցութեան դէմ Մարոքի մէջ, խաղաղութեան գաղափարին մասին։ Մենք, ըսաւ Ժորէս, կը գտնուինք այժմ կառավարութեան շարժումներուն դժուարագոյնին դէմ, որուն նմանը տարիներէ ի վեր չէ պատահած։ Եթէ խնդիրը կը կայանայ, ինչպէս ասկէ ութ օր առաջ ըսաւ Մ. Բէլէնսօ, պարզապէս մեր երկրակիցներուն կեանքին ապահովութիւնը պահպանելուն մէջ, այն ատեն կարելի էր փոքրիկ նաւաբաժինը, զոր ունինք Մարոքի ջուրերուն մէջ, առանց ցոյցի և աղմուկի ուժգնել։ Այլ սակայն մարտանաւեր ղրկուեցան դէպի Մարոք, և ծովակալին հրահանգ տրուեցաւ Բատիցկն Մատրիտ երթալ, տեսակցելու համար Սպանիոյ թագաւորին հետ։ Առանց ուրիշ տէրութեանց կարծիքն առնելու, մեծ ցոյցով և փայլով նաւաբաժինը կը ղրկուի Թանճէր։ Ինչ պիտի պատահէր, եթէ Ֆրանսայի ծանուցագիրը, որուն հաւանաբար պիտի տեղեկանանք այսօր, միւս տէրութեանց կողմանէ չընդունուէր։ Այս անխոհեմութիւնը կը հարկադրէ մեզ բնաւ վստահութիւն չը տածել կառավարութեան դիւաւորութեանց մասին։ Գահավէժ ընթացք մը տենդագին շարժում մը ցոյց տրուեցաւ այս խնդրոյն մէջ։ Միեւնոյն ընթացքը բռնուեցաւ նաև, շարունակեց ժուէս, Ալժեզիրոյ մէջ։ Երբ նաւաբաժինը Թանճէրի առջև գտնուի, ա՛լ դիւրաւ կը տարուի մարդ դէպ ի ներս խուժելու։ Արդէն սպանիական մամուլը խնդիրն արդաւանքի քաղաքականութեան մը վրայ ըլլալը պնդեց, և գուշակեց թէ Ֆրանսացիներն և Սպանիացիներն երկրին դէպ ի ներսերը պիտի խուժեն։ Եւ հոս է նոյն իսկ վտանգը։ Տեղեկաբերը մատանի բացատրութիւններով կը յայտարարէ թէ Սպանիա և Ֆրանսա պատասխանատու են բարեկարգութեան հաստատման մասին Մարոքի մէջ։ Ասիկա կը նշանակէ Ալժեզիրասի պայմանագրին իմաստն ու ոգին ոտնակոխ ընել անցնիլ։ Եւ երբ դուք, Ալժեզիրասի մէջ ձեզ տրուած պաշտօնին սահմանէն դուրս կ'ելնէք, երբ ձեր պաշտօնին ձեզ դրած շրջանակին մէջ չէք ամփոփուիր, այն ատեն կրնայ ըլլալ որ տեղացիներուն կիրքերն ու զայրոյթը գրգռէք, և մեծ վտանգի մը մէջ իյնաք։ («Նա՛ց լաւ» ծայրագոյն ձախակողմէն) Ալժեզիրասի պայմանագրին առաջին և տասներկուերորդ յօդուածները կը որոշեն քաղաքական կերպով այն պաշտօնն որ մեզի յանձնուած է։ Ֆրանսա և Սպանիա Մարոքի կառավարութեան պիտի օգնեն, և պիտի գործեն անոր ամուսնը։ Արդեօք ինչ կապակցութիւն կայ նաւաբաժին ղրկելուն և պայմանագրին այս յօդուածներուն միջև։ Դուք Մարոքի մէջ կառավարութեան խոստացուած օգնութենէն զատ ուրիշ բան մը չունիք ընելիք։ Դուք միայն կրնաք չարժել պայմանագրին տասներկուերորդ յօդուածին համեմատ, կազմակերպելով ոստիկանութիւնը Մարոքեան ութը նաւահանգիստներուն մէջ, մինչ իրաւամբ Ֆրանսա իր այս սահմանաւոր դերին տեղ ճշմարիտ տիրապետութիւն գործ մը կուզէ ստանձնել։ (Ծափեր ծայրագոյն ձախակողմէն)։ Մարոքի կառավարութիւնը կրնայ ձեր այդ գործին դէմ հանել պայմանագրին բնագիրը։ Արդեօք այդ կառավարութեան խորհուրդ հարցուցեա՞ք։ Արդեօք Մարոքի Էմիրն ստորագրա՞ծ է Ալժեզիրասի պայմանագիրը։ Ինչ պիտի ըլլար, եթէ Մարոքի կառավարութիւնը, ինչպէս կը ծանուցուի, ինք անձամբ ուզէր կատարել բարեկարգութեան հաստատման պաշտօնը Դանճէրի մէջ։ Այն ատեն, անշուշտ ետ պիտի քաշուէիք։ Իսկ եթէ յամառէիք, այն ատեն պիտի ամբաստանուէիք միւս տէրութեանց կողմէ թէ ամէն պարագայի մէջ միջամտութիւն ընել կը ցանկաք։ Եթէ ձեր պաշտօնին սահմաններէն դուրս ելնէք, եթէ ձեր իրաւունքին շրջանակին մէջ չամփոփուիք, այն ատեն Մարոքի կառավարութիւնը կրնայ ըլլալ որ, պայմանագիրն ստորագրող միւս տէրութեանց պաշտպանութիւնովը ձեզի դէմ դառնայ. (Աղմուկ ձախակողմէն)։ Այսպիսի խնդիրներու մէջ ոչինչ աւելի վիրաւորիչ է քան ճշմարտութիւնը։ (Դարձեալ ընդհատում ձախակողմէն։)

Արտաքին գործոց նախարար Մ. Բիւօն.— Ձեր յայտարարութիւնը ճշմարտութեան հետ բնաւ առնչութիւն չունի։

Ժորէս.—Ճշմարիտ է ուրեմն որ դուք կը մնաք Ալժեզիրասի պայմանագրին գծած շրջանակին մէջ։

Արտաքին գործոց նախարար Բիւօն.— Անշուշտ, Մ. Ժորէս։

Ժորէս.— Ուրեմն ձեր մարոքեան ղուրերը նաւաբաժին ղրկելը ուրիշ նը պատակ չունի, այլ միայն Էմիրին ոստիկանական մարզիչներ յանձնել։ Բայց կ'ըսուի թէ կ'ուզուի մեր երկրակիցները պաշտպանել։ Իմաստութիւն մըն է այս, զոր չենք ուզեր հաստատել։ Միեւնոյն պատրուակին տակ Մէքսիքայի արշաւանքն եղաւ։ Պէտք է մեր երկրակիցները պաշտպանել, բայց հարկ է նաև որ այս պաշտպանութեան գործը կատարուի Ալժեզիրասի պայմանագրին ցոյց տուած միջոցներով։ Ֆրանսա եւ Սպանիա սահմանաւոր պաշտօն մը միայն ստանձնած են։ Երբ օտարներուն ապահովութիւնն սպառնալիքի տակ գտնուի, այն ատեն միջազգային գործողութեան մը կոչում ընել հարկ է։ (Ծափեր ծայրագոյն ձախակողմէն)։ Մենք բան մը չենք կորսնցներ, եթէ այս ընթացքին հետեւինք։ Հարկ է նկատողութեան առնել նաեւ այն վտանգաւոր հետեւութիւններն որոնք կրնան յառաջ գալ Ֆրանսայի եւ Սպանիոյ գործակցութենէն, երբ վերջնական կարգադրութեան ժամն հասնի։

Զենք դիտեր թէ նախապէս ինչ խոստումներ եղած են միւս տէրութեանց կողմէ Սպանիոյ։ Եւ երբ մեր ու Մարոքի միջև վէճ մը ծագի, ո՞վ պիտի ըլլայ իրաւարար։ Չի՛ կրնար ըլլալ որ Սպանիա միւս տէրութեանց դառնայ և ըսէ թէ համաձայնութիւնը խզուած է, և թէ ստանձնուած պարտականութիւնները չեն կատարուած։ Այսպիսի պարագաներու մէջ ուր երկդիմութիւն կը տիրէ, ծանր վտանգներ կրնան պատահիլ։ Եւ կը վախցուի որ գուցէ Գերմանիոյ կողմէ ըլլայ բարեկարգութիւնը հաստատելու Թանճէրի մէջ։ Բայց լաւ է որ Գերմանիա, ինչպէս և պայմանագիրը ստորագրող միւս տէրութիւններն իրենց պատասխանատուութեան բաժին մը պիտի դոյանայ, եթէ Գերմանիա իր նախկին քաղաքականութիւնը չարունակէ, որ կը մերժէ ո՛ և է պատասխանատուութիւն։ Եթէ Գերմանիա գործակցութենէ դուրս մնայ, այն ատեն իր իրաւարարի դերը կ'ամբաւնդէ, և կրնայ Մարոքի մէջ իր պաշտպան և դատաւոր երեւալ։ Ուրիշ լուծում չկայ, և ոչ ալ կրնայ տրուիլ։ բայց միայն կոչում ընել պայմանագիրը ստորագրող բոլոր տէրութիւններուն։ Գերմանիա, այդ գաղափարապաշտ ազգը, անցեալին մէջ շատ տառապած է և եղած է իրապաշտ ու կոչում ըրած է ոյժին, իր միութիւնն յառաջ բերելու համար։ Անիմաստ է բոլորովին Գերմանները պատրուակ ու ուիթ նկատել ամբաստանութիւններու ու դժգոհութիւններու։ Չվանենք այն խաղաղութիւնն ու հանդարտութիւնն որ վերջապէս եկած հաստատուած է։ Ցեսոյ Մ. Ժոռէս խօսեցաւ անգլիֆրանսական մերձեցումն եւս կը պանծէ որ ըստ դոյշ և շրջահայեաց ընթացք մը բռնենք։ Ֆաշօտայի դժուարին օրերուն մէջ, Անգլիացի գործաւորական ընկերակցութիւններն աղաչեցին Ֆրանսացի գործաւորներու, որպէս զի աշխատին խաղաղութեան ապահովման։ բայց Անգլիա իր ճիկոները, իր էմբէրիալիզմներն ալ ունի։ Ապահով ենք թէ, կառավարութիւնը խաղաղութեան կը բաղձայ, բայց իցիւ թէ դէպքերը զինքը իրենց հոսանքին մէջ առնելով չը տանէին հեռուները։ Դիտեմ թէ վարչապետը խաղաղութեան կը փափաքի, և թէ զրպարտութիւն պիտի ըլլայ իրեն ուրիշ դիտաւորութիւն վերագրելը։

Վարչապետ Բրիանսօ. — Շնորհակալ եմ որ իմ մասիս արդարութիւնը կը խոստովանիք։

Ցեսոյ Ժոռէս 1884ին Բէլֆանսօյի արտասանած մէկ ճառէն դրուագներ մէջ բերաւ։ Այն ատեն Բէլֆանսօ սա գեղեցիկ խօսքերը ըսած էր. «Կը փափաքինք որ Ֆրանսա ոյժով ըլլայ, ինքզինքը պաշտպանելու համար։ Մենք ռամկավարական կազմակերպութիւն մը ընդունեցինք, և խաղաղութեան պէտք ունինք։ Խաղաղութեան ամէն մէկ վայրկեանէն կարելի է չան և օգուտ քաղել։ Ապա Ժոռէս չարունակելով իր խօսքը ըսաւ թէ, եթէ խաղաղութիւն կ'ուզենք, այն ատեն պէտք է որ և ոչ մէկ բան մեզի պատերազմի մղէ։ պէտք չէ որ մարոքեան այդ մթին բախտախնդրութեան ձեռնարկենք, Ֆրանսա բաւական զօրաւոր է, կարենալ խօսելու համար չափաւորութեան և խոհեմութեան լեզու մը։ Պէտք չէ որ իր մարոքեան արկածախնդիր ըսպառնաք պիտարի խաղաղութեան և Ֆրանսայի վեմ ճակատագրին։ (ծափեր ձախակողմեն)

Վերջը Մ. Պոնի Բասդէլլան խօսք առաւ և ըսաւ թէ կարծեցեալ խաղաղիկ յառաջխաղացութիւնը մեծ վտանգ կը պարունակէ իր մէջ, և յեսոյ յարձակեցաւ Տէլքասէի քաղաքականութեան վրայ, յայտարարելով թէ ան խորտակեց Ֆրանսայի միջազգային յարաբերութիւնները, որովհետեւ իր ամբողջ քաղաքականութիւնը Մարոքի տեսակէտով կը դատէր, և անով նոյն իսկ ապառնացաւ Եւրոպայի խաղաղութեան։

Եւ երբ տեղեկաբեր Լիւսիէն Հիւպէռ Ալժեզիրասի պայմանագրին վաւերացման մասին խօսեցաւ, ընկերվարական Ժէռօ Ռիյառ կառավարութեան տեսակէտը պարզեց և ըսաւ թէ, կարելի չէ պահանջել կառավարութենէն որպէս զի յայտարարէ թէ, ինչ որ ալ պատահի՝ ցամաք զինուոր չպիտի հանենուի։ Կառավարութիւնը հիմնովին համաձայն է Ժոռէսի հետ, որ խոստովանեցաւ թէ արդէն Ֆրանսա մասնաւոր իրաւունքներ ունի Մարոքի մէջ, թէ պէտք է խաղաղիկ յառաջխաղացութեան ընթացքովն երթալ։ Մարդ կրնայ առանց կասկածի Ալժեզիրասի պայմանագրին համամիտ գտնուիլ, որովհետեւ բոլոր աշխարհ գիտէ թէ Ֆրանսա խաղաղասէր տէրութիւն մըն է։

Բիւոնի ճառը. — Ցեսոյ Արտարին գործոց նախարար Մ. Բիյոն խօսք առաւ, և իր յայտարարութիւնները ապահովցուցին Խորհրդարանը ինչպէս և նոյն ինքն ժոռէսը։ Մ. Բիյոնի տուած տեղեկութիւններէն, նոյնպէս ալ Ալժեզիրասի պայմանագիրը ստորագրող տէրութեանց հաղորդուած ծանուցագրէն կը հասկցուի որ Ֆրանսա բնաւ ծածուկ նպատակ մը չունի, և թէ անոր Մարոքի համար պատրաստած զինուորական չարժումը պայմանագրին տրամադրութեանց համեմատ միջազգային իրաւանց սահմանին մէջ է։ Ապա Մ. Բիյոն ըսաւ թէ դեսպանախորհուրդը խոստովանած է Ֆրանսայի և Սպանիոյ գերակշիռ դիրքը Մարոքի մէջ՝ ոստիկանական կազմակերպութեան մասին։ Եւ եթէ իրաց արդի վիճակն աւելի վատթարանայ, այն ատեն այլ ևս կարելի չէ ոստիկանութիւնն ալ կազմակերպել։ Ֆրանքէսպանիական համաձայնութիւնը որ կնքուած է պայմանագրին համեմատ, ծանուցուած է բոլոր տէրութեանց։ Նախարարը ապահովցուց թէ Ֆրանսայի արտաքին քաղաքականութիւնը բնաւ չեղած չէ այն ճամբէն որ նշանակուած է Դեսպանախորհուրդին պայմանագրին մէջ, և թէ այդ պայմանագիրը կը խոստովանի Ֆրանսայի իրաւունքները, ինչպէս և կ'երաշխաւորէ խաղաղութիւնը։ (Բոլոր աթոռներէն անընդհատ ծափեր)։ Մ. Բիյոնի ճառը մեծ ազդեցութիւն ըրաւ Խորհրդարանին վրայ։

ՔՐՈՆԻԿ

ՊԱՏՐԻԱՐՔԱՐԱՆԷ ըստ սովորութեան Պատրիարքական շրջաբերական կոնդակներ ղրկուեցան մայրաքաղաքիս բոլոր եկեղեցիներուն, որով կը յանձնարարուի բարեսէր ազգայիններուն չվանալ իրենց լումաները ի նպաստ Ազգ. Հիւանդանոցին, որով տարեկան գրեթէ 8-9000 ոսկի մատակարարուն բաց մը կը գոցուի։ Այս առթիւ անգամ մը եւս կը յանձնարարուի որ Հիւանդանոցը չմոռնան, և մանաւանդ տարեգլխի առթիւ աւելի բան մըն ալ ընեն, իւրաքանչիւր աղգային իր կարողութեան համեմատ, քանի որ թէեւ բարերար անձերու շնորհիւ նոր յարկաբաժիններ չինուեցան Հիւանդանոցին մէջ, նոր եկեղեցի, նոր դեղարան, նոր ջերմոց, նորոգեալ խոնանոց եւն. և սակայն ընդարձակեալ տեղերը աւելի խնամքի և աւելի ծախքի ալ դուռ կը բանան։ Կոնդակը միեւնոյն ատեն կը յանձնարարէ ամէն ազգայինի որ մէկ մէկ հատ գնէ Ազգ. Հիւանդանոցի թէ՛ պարզ և թէ ընդարձակ օրացոյցներէն, որոնք կ'ըսէ թէ պէտք մը կը լրացնեն և թէ այդ միջոցով նոյն մեծ հաստատութեան բարերարելու քաղցր հաճոյքը կը վայելենք։ Այս կոնդակը կիրակի օր, ինչպէս Մայր եկեղեցիին մէջ, նոյնպէս մայրաքաղաքիս միւս եկեղեցիներուն մէջ քարոզիչներու և աւագերէցներու կողմէ կարդացուեցաւ։

ԲԵՐԱՑԻ եկեղեցիներուն համար որոշուած երեք քահանայացուներուն ընտրութեան տեղեկագիրը տեղւոյն Թաղ. Խորհուրդին կողմէ Պատրիարքարան ղրկուած ըլլալով, այսօրուան Կրօն. Ժողովին կողմէ քննուելով ընտրելիներուն այլեւայլ հանգամանքները, պիտի վաւերացուին։

ԱՒԱՆԱԿԱՆ Ժողովները այս շաբթու ըստ սովորութեան հրաւիրուած են նիստ գումարել։ Խառն Ժողովը վաղը և Կրօն. Ժողովը այսօր պիտի գումարուին։

ՌՈՏՈՍԲՈՑԷՆ Պատրիարքարան ղրկուած գրով մը խնդրուած է որ նորընտիր Առաջն. Տեղապահ Սրբազանը փութով համբայ հանուի, քանի որ տեղւոյն եկեղց. և կրթ. գործերուն կարգադրութեանը համար անհրաժեշտ է Տ. Արիստակէս Սրբազանի ներկայութիւնը։

ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑԻ հոգաբարձութեան անդամ Յարութիւն էֆ. Ալանեան կիրակի օր իր տիկնոջ հետ այցելեց Խագիրլի Գալֆեան Որբանոցը, ինչպէս գրած էինք։ Այս առթիւ Ս. Պատրիարք Հօր առաջարկութեան և խնամակալուհի տիկիններուն ստիպումին վրայ, տիկինը ընդունեց այն առաջարկը որով զինքը Որբանոցին խնամակալուհի տեսնել կը փափաքէին։ Որբանոցին նուիրատուութիւններ ըրին նոյն օրը Ս. Պատրիարք Հայրը, Տէր և Տիկին Յարութիւն էֆ. Ալանեան 5 ական ոսկի և Յակոբ էֆ. Լեսեան 2 ոսկի։

ՍԱՄԱԹԻՈՑ Թաղ. Խորհուրդը իր պաշտօնավարութեան չրջանը լրացած համարելով, խմբովին հրաժարական մատուցած է Պատրիարքարան և նոր ընտրութեան հրաւէր խնդրած։

ԻԶՄԻՐԻ Առաջնորդ Տ. Եղիշէ Սրբազան որ անցեալ շաբթու մէջ Իզմիրէն Մանիսա մեկնած էր, տեղւոյն Ս. Սիօն եկեղեցիին մէջ քահանայ ձեռնադրեց տիրացու Յովհաննէս Ունճեան և Յովհաննէս Մանիկեան անուն ազգայինները։ Առաջինը նոյն եկեղեցիին մէջ պիտի պաշտօնավարէ, իսկ երկրորդը Դասապետի Ս. Աստուածածին եկեղեցիին մէջ։

ՏԻՆԷՔ-ՄԱՏԷՆԻ ՀԱՑԵՐԸ. — Տեղւոյն Հայերը կը բաղկանան 335 տունէ, որուն 15 տունը միայն բողոքական է։ Մեծամասնութիւնը առ հասարակ կը պարապի չուկայի գործերով, իբրև վաճառական։ Տէնէք-Մատէնցիք հրապարակի վրայ կը գրաւեն պատուաւոր և փայլուն դիրք մը։ Իրենց վաճառականութիւնը կը հայթայթեն ուղղակի Պոլսէն և Սամսունէն։ Հայերը չուկային մօտիկ ունին Ս. Աստուածածին անուամբ կղեկի, փայլուն և փայտայէն գմբեթաւոր եկեղեցի մը և բնիկ Էվէրէկցի ծերացած քահանայ մը՝ Տ. Գրիգոր քհ. Աւագեան, որ ինը տարիներ առաջ Նէլչէհիրէն հոս փոխադրուած է։ ԵՒ կը պաշտօնավարէ եկեղեցիին մօտ՝ իբր Առաջնորդարան երկու յարկի վրայ շինուած, կը գտնուի աղջկանց վարժարանը, ուր երկու վարժուհիներու առաջնորդութեամբ կը դասաւրակուին 90ի չափ աղջիկներ։ Իսկ մանչերու վարժարանը կը գտնուի եկեղեցիին բակէն դուրս, միայարկ բաւականաչափ ընդարձակ և նոր չէնքի մը մէջ, որուն ներսը երկու սրահներու բաժնուած է, մին՝ նախակրթարանի, իսկ միւսը՝ ծաղկոցի յատկացուած։ Հոս կը դաստիարակուին 125ի չափ աշակերտներ, Տիար Տրդատ Թանմազեանի անօրէնութեամբ։ Նոր տարեշրջանի համար վերջերս եղած կարգադրութեան մը համաձայն վարժարանը ունեցաւ չորս կրթասէր և պատուաւոր երիտասարդներէ բաղկացեալ Հոգաբարձութիւն մը, որոնց գլուխ կը գտնուի Տիար Ազեքսանդր Իրլրճեան։ Տ. Մատէնի Հայոց Թաղ. Խորհուրդը վերջերս լուծուած ըլլալով՝ ապարդիւն ձեռնարկեր կատարուեցան նոր թաղականութիւն մը ընտրելու մասին, և անցեալները Առաջնորդարանին մէջ, եկեղեցւոյ քահանային, եկեղեցականին և կարգ մը պատուաւոր անձանց ձեռնարկեցութեամբ մասնաւոր յանձնաժողով մը կազմուեցաւ, որուն գործն ու նպատակը պիտի ըլլայ եկեղեցիին և դպրոցին յարակից քանի մը ծախու տուներու և խանութներու գնման համար նուիրատուաքուութեան ձեռնարկել, և այս առթիւ ժամանակ մը ի վեր անվճար մնացած գանձէլէրի տուրքը ու կալուածներու հասոյթները գանձել։ Այս յանձնախումբը կը բաղկանայ եօթը պատուաւոր և առաջնորդաց վաճառականներէ, որոնք հետեւեալներն են.— Տեարք՝ Դաւիթ Պոլատեան, Կարապետ Բիւլզանճեան, Պետրոս Ապտալեան, Աւետիս Տէմիրճեան, Մ. Պետրոս Պէշաքճեան, Յովհաննէս Թօփալեան և Լեւոն Նալպանտեան։ Տ. Մատէնի Հայոց մէջ չեն պակսիր նուիրատու անձեր, որոնց մէջ միշտ առաջինը եղած է Մ. Յարութիւն աղա Սաուլեան, որ ասկէ առաջ երբ վարժարանին հոգաբարձութիւնը յիշեալ աղգայինին դիմեց աշակերտաց նստարանի և գրասեղանի չինութեան համար նպաստ խնդրելու, առանց այլ այլի հինգ ոսկի նուիրեց։

Տ. ԵՂԻԱԶԱՐ ՔՀ. ԱՇՃԵԱՆ, որ իր որդ աղջիկը Պրուսայի Ամերիկեան աղջկանց վարժարանը՝ գիշերօթիկ ընդունել տալու համար հոն դացած էր, կիրակի օր Առաջնորդ Սրբազանին հրաւէրով Ս. Պատարագ մատոյց եկեղեցիին մէջ։ Այսօր Տ. Եղիազար քհ. պիտի վերադառնայ մայրաքաղաք։

ԳԻԼՕՐ ՄԻՔԱՅԵԱՆ
ԵՐՈՒԱՆԴ ՊԱՇՄԱՃԵԱՆ
ԽՕՍԵՑԵԱԼՔ
Գումգաբու-Սամսիա

ՆԵՐՔԻՆ

Աստուած Վեհ. Սուլթանին երկար կեանք ու առողջութիւն պարգեւէ։

Վեհ. Կայսեր փառապանծ հօր՝ երջանկայիշատակ Սուլթան Ապտիւլ-Մէճիտ Խանի չորրորդ կինը և մեր Վեհափառ Կայսեր մայրագիր Բարձրապատիւ Տիկինը, ենթակայ եղած թոքատապի հիւանդութենէն չի կրնալով ապաքինիլ երէկ, երկուշաբթի, ժամը 9ին ատենները իր ընական մահուամբ մեռաւ։

Մարմինը այսօր պիտի ամփոփուի մասնաւոր դամբարանին մէջ։

Վեհ. Սուլթանը շատ ցաւ զգաց այս պարագային։

ՊԱՂԱՑԻ ատենեան տրուեցաւ Կայս. Պալատին էլեկտրականութեան անօրէն և ճարտարագէտ և Թղթատարական վարչութեան մասնագէտ խորհրդական Բաիֆ պէյի։

ՆՈՐ ՄԱՐԴԱՀԱՄԱՐԸ.—Նոր մարդահամարի գործառնութեանց պահուն տեղ տեղ կարգ մը մարդիկ ուրիշ տեղեր կը գտնուին, և ոմանք ալ տուգանք չտալու համար ինքզինքին կը ծածկեն, որով զինուորական տուրքը անգանձելի կը մնայ։ Այս առթիւ Ներքին գործոց նախարարութիւնը չրջաբերական մը ղրկեց նահանգները հրամայելով որ ժողովուրդին ծանուցուի թէ անոնք որ չեն արձանագրուած, երբ մինչեւ վեց ամիս արձանագրել սան զիրենք, ղերծ պիտի մնան ամէն տուգանքէ։ իսկ անկէ ետք օրինական պատիժը ի գործ պիտի դրուի։

⁂ Հրամանագ տրուեցաւ նահանգները, որպէս զի նոր մարդահամարին արդիւնքը կեդրոն տեղեկագրուած պահուն անոր կցուի նաև նախորդ մարդահամարին արդիւնքը, որպէս զի կարելի ըլլայ զուգակշիռ մը կազմել։

ԴՐՈՇՄԻ ՆՈՐ ՕՐԷՆՔԸ.— Դրոշմատուրքի նոր օրէնքին տպագրուած օրինակները ծրարով Թղթատարութեան յանձնուած էին գաւառները ղրկուելու համար։ Նկատելով որ այս ծրարները ժամանակին չեն հասած իրենց հասցէին, որոշուեցաւ որ կանոնագրին գործադրութեան համար որոշուած թուականէն մինչեւ նոյն ծրարներուն ժամանումը հէն օրէնքին համաձայն դրոշմուած թուղթերէն ո և է տուգանք չգանձուի։ Միայն պէտք ո պակսած դրոշմաթուղթը փակցնել այդ տեսակ վաւերաթուղթերու վրայ։

ՊԵՏԱԿԱՆ ԽՈՐՀՈՒՐԴԸ միջոցներ կը խորհի Պոլիս ներածուող պատուղներու և անոնց մաքատուրքին մասին։

⁂ Սելանիկի ճամբով բռանգիք եղած սերպիական սալորները և աղած միսերը մաքսէ զերծ պիտի մնան։

ՊՈԼՍՈՑ ԶՈՒՐԵՐԸ. — Զեռնհաս պաշտօնարանը որոշեց չորցնել տալ Ալէմ-Տաղի, Թաշ-Տէլէնի չրջակայ ճահիճները, խմելու այդ ընտիր ջուրին Պոլիս փոխադրութիւնը դիւրացնելու համար։ Իգսամ կ'ըսէ թէ այս որոշումը տրուած է, նկատելով որ այժմ Պոլսոյ մէջ իբր Թաշ-Թէլէնի ջուր ծախուածները պարզ աղբիւրի ջուրեր են։

ԿԱԼՈՒԱԾԱՏՈՒՐԵՐԸՐ.—Բ. Դուռը ծանոյց Քաղաքապետութեան թէ հաւաքիչները և թաղապետական պաշտօնեաները պէտք է մեծ հոգածութեամբ գանձեն Պոլսոյ կալուածատուրքերը, և թէ հակառակը գործող պաշտօնեաները պատասխանատու պիտի մնան։

⁂ Քաղաքապետութիւնը առաջարկեց ձեռնհաս պաշտօնարանին թէ կառավարական պաշտօնեաները երբ կալուածատուրքի հաշուէն պարտք ունենան և այդ առթիւ անոնց ամսաթոշակներէն մաս մը վար դրուի, այդ վար դրրուած մասը պաշտօնարաններու արկղերուն մէջ պահուի, որպէս զի երբ հաւաքիչները ներկայանան, պաշտօնական ստացագրի մը փոխարէն անոնց յանձնուի։

ՃԱՎԱՑԻ իսլամներէն չորս տղաք որոնք Պոլիս եկած են, Կայս. Իրատէի մը համաձայն զինուորական վարժարանը ընդունուեցան։

ՏՈԿՈՍԻ ՍԱԿԸ.— Զեռնհաս պաշտօնարանը կը զբաղի տոկոսի օրինական սակը 100ին 9էն 7ի իջեցնելու խնդրով։ Դատական և Առեւտրական նախարարութեանց կարծիքը հարցուեցաւ այս մասին։

ԲԵՐԱՑԻ ՔԼԻՒՊԸ.— Շաբաթ օր Սէրքէջ տ'Օրիանի (Բերայի Քլիւպ) մայրն ունդամները գումարուեցան և անցեալ չրջանին հաշիւները վաւերացնելով վարչական յանձնախումբին նոր ընտրութիւնը կատարեցին։ Աւրուրիական նախորդ դեսպան կոմս Քալիչէի տեղ՝ նախագահ ընտրուեցաւ գերման դեսպան Պ. Մարչալ, երիցագոյնը դեսպաններուն։ Յանձնախումբին անդամները վերընտրուեցան ամբողջովին, բացի հելլէն հիւպատոս Մ. Ֆիլօնէ, որ Եգիպտոս կը մեկնի, և որուն տեղ ընտրուեցաւ հելլէն դեսպանատան Ա. քարտուղար Մ. Բօթէն։ Յանձնախումբին անդամներուն մէջ կայ նաև Զարեկ էֆ. Տիլպէր, ատենադպիր։

ՄԱՐԴԱՀԱՄԱՐԻ գործառնութեանց քննիչ յանձնաժողովին նախագահ անուանուեցաւ Տիարպէքիրի նախկին կուսակալ Ֆահիզ էֆ։

ՄԷՃԻՏԻԷԻ ՆՈՐ ՔԱՌՈՐԴՆԵՐ.— Նլմտական նախարարութեան և Օսմ. Պանքային միջեւ կատարուած բանակցութիւնները, մէճիտիէի նոր քառորդներու պատրաստութեան համար, աւարտած ըլլալով, այդ մասին խմբագրուած տեղեկագիրը Բ. Դրան մատուցուեցաւ։ Այդ նոր քառորդներու պատրաստութեանը ամէնէն աւելի պիտի յատկանաւորուած մէճիտիէները։ Այս գործողութիւնը որոշ պայմանաժամի մը մէջ պիտի կատարուի և եղած պէտքին համար բաւականաչափ քառորդներ պատրաստուելէ ետքը, աւրուած մէճիտիէները առանց տարբերութեան ընդունուելով, նոր քառորդներու հետ պիտի փոխանակուին։ Այս վերջին գործողութիւնն ալ մէկ քանի ամիս պիտի չարունակէ։

ՇԵՆԲԵՐՈՒ ԱՐՏՕՆԱԳԻՐՆԵՐԸ.— Քաղաքապետութիւնը ծանոյց պէտք եղած տեղերը թէ երբ աղքատի տան մը չինութեան առթիւ, 50 զրուշէն աւելի չեղող գումարներու համար, ձրի արտօնագիր տրուի, կալուածական դիզելու տուրքերու մէկ անդամէն գանձումը պահանջելու և արտօնագրին համար ալ 7½ զրուշ առնելու հարկ չկայ։ այդ տուրքերը պէտք է մասնավճարներով գանձել և արտօնագրին ալ ձրի տալ։

ՄԱՀ.— Առեւտրական և Հանրագուտ չինութեանց նախարարութեան առեւտրական Տնօրէնի օգնական Ալի պէյ մեռաւ։

Թիֆթիքի գիները եւրոպական հրապարակներու վրայ բարձրացած ըլլալով Եւրոպայի վաճառականներէն ոմանք գրած են Էնկիւրիի և Էրզրումի իրենց ներկայացուցիչներուն որ մեծաքանակ բուրդ և թիֆթիք գնեն։

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՀԱՒԻ ԴՈՂ.— Տօլապ Տէրէ, նպարավաճառ Քոչոյի խանութին հաւերը ժամանակէ մը ի վեր կը գողցուէին։ Նպարավաճառը ասոր խելք չէր կրնար հասցնել։ Վերջապէս, հետապնդելով հետապնդելով, երեւան ելաւ թէ հաւերուն գողն է նպարավաճառին աշկերտը Ցուսէփ, որ զանոնք կը ծախէր։

ԿՈՐՍՈՒՆԱՅ ԴՐԱՄԱՊԱՆԱԿ.—Զանկուլտաքի էմնէթճի Սոթիրի, չաբաթ օր Թահթա-քալէի կողմէն երբ կ'անցնէր, երկու անծանօթներ վազեցին ետեւէն և զայն կեցնելով ըսին թէ «հիմա սա տեղը դրամապանակ մը կորսընցուցինք, դուն ես գտեր»։ Սոթիրի ի զուր հերքեց այդ տեսակ բան մը, մարդիկը չէին հաւատար և կ'ըսէին թէ վրան պիտի նային։ Սոթիրի հաւանեցաւ։ Մարդիկը նայեցան, գրպանի դրամապանակը առին, քննեցին ուր 20 ոսկի կար։ այն ատեն ներողութիւն խնդրելով, և ըսելով թէ դրամապանակը իրենցը չէ, զայն վերադարձուցին։ Քիչ մը առաջ երթալէ ետք, Սոթիրի յանկարծ կասկածեցաւ, քսակը քննեց, և այլայլումէն դեսին պիտի իմար քիչ մնաց։ 20 ոսկիին տեղ, 20 հատ պղինձէ դրամ դրուած էին։ Պուռաց, կանչեց, հոս վազեց, հոն վազեց, բայց ի զուր։

ԼՕԲՈՒՄԻ ԾԲԱՐԸ.—Բերա, Թէլիէ Պաշրի կողմը աշխատող Սթաւրի առջի գիշեր ծրար մը անուշած երբ Դալաթիոյ քարափէն կ'անցնէր, Բէժիի դէսերը ուզեցին ծրարը քննել։ Մարդը ըսաւ թէ լօքում կար մէջը։ Բայց երբ բացին տեսան թէ թուղթին մէջ նորաձին մանուկ մը կար մնռած, որ կապուած էր քարի մը։ Սթաւրի խոստովանեցաւ որ ծրարը ծով նետելու համար իրեն տուած էր Թէլիէ-Պաշը, մանկարարձ Քաթինա։

ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ԲԵԹԵՐՍԳՈՒՐԿ, 9 Դեկտ.—Քաղաքական մեծ կարեւորութիւն կ'ընծայուի Զարին և կոմս Վիդդէի տեսակցութեան որ տեղի ունեցաւ Զարսքօէ Սէլոյի մէջ։ Ռէյ կ'ըսէ թէ Զարը և կոմսը խօսակցեցան Բորդամաթի դաշնագրին մէկ քանի տրամադրութեանց վրայ Ճաբոնի և Ռուսիոյ միջեւ ծագած անհամաձայնութեան մասին։ Այս անհամաձայնութեան կէտերն են Ամուրի վրայ նաւարկութեան, ձկնորսութեան, երկաթուղիի և առեւտրական խնդիրները։ Նովոյէ Վրեմիա կ'ըսէ թէ ձկնորսութեան խնդրին վրայ Ճաբոնի հետ սկսուած բանակցութիւնները յամրաբար կ'ընթանան, վասն զի Ճաբոնցիներուն պահանջումներուն պատճառաւ չարունակ դժուարութիւններ կը ծագին։ Կ'ըսուի թէ Զարը պաշտօն յանձներ է կոմս Վիդդէի ընդարձակ տեղեկագրով մը իր տեսութիւնները պարզել և մատուցանել իրեն։

ԼՈՆՏՈՆ.—Թօքիոյէ կը հեռագրուի Թայմզի թէ Բօրէայի մէջ ըմբոստական չարժում մը սկսած ըլլալով, ճաբոն զօրք կը ղրկէ հոն։

ՔԱՏԻԲՈ.—Սպանիական Իմբէռաթոր Քարլոս Քուիֆրօ և Բրիկսեքա տէ տ'Ապոտիա սպանիական յածանաւերը այսօր ճամբայ ելան դէպի Թանճէր։

ԹԱՆՃԷՐ.—Այս քաղաքին ու չըրջակայից մէջ հանդարտութիւնը պահպանելու պաշտօն ունեցող կանոնաւոր զօրախումբը ծանէն ճամբայ ելաւ։

—Ծովակալ Թուլա Թանճէր ելլելով այցելութիւններ տուաւ հիւպատոսական և մասնաւոր իշխանութեանց։

ԲԱՐԻԶ.— Ֆրանսայի բոլոր եկեղեցիներուն մէջ այսօր կարդացուեցան եպիսկոպոսներու հրամանգները, Դեկտ. 11էն սկսեալ եկեղեցական գոյքերուն փոխանցման մասին։ Կրօնական արարողութիւնները պիտի չարունակեն կատարուիլ։ Կրօնից Նախարար Մ. Պռիան յայտարարեց թէ Բաժանման Օրէնքին չկիրառելու մասին Պապին տուած հրամանը արդարեւ դժուար դիրքի մէջ կը թողու եպիսկոպոսները։ Կը մնայ տեսնել թէ անոնք պիտի կրնան խուսափիլ պաշտամունքի ընկերակցութեանց կազմութեան հարկէն։ Նախարարաց Խորհուրդը զբաղեցաւ եկեղեցական արարողութեանց խնդիրով և որոշեց անոնց նկատմամբ ի գործ դնել 1881ին հաստատուած օրէնքը հրապարակային դումարումներու վրայ։

ԼԻՎՕՐՆՕ.— Իտալական Սեճեսդա և հելլենական Լուլա շոգենաւերը իրարու բաղխելով Սեճեսդա ընկղմեցաւ, իսկ Լուլա ծանրապէս վնասուեցաւ։ Նաւաստիները ազատուեցան։

ՄԱՀ Մ. ՊՐԻՆԹԻԷՌԻ

ԲԱՐԻԶ, Դեկտ. 9.—Ծանօթ ակադեմական և Բրվիս sk Sko Մօնսի խմբագրապետ Մ. Ֆէրտինան Պրինթիէռ մեռաւ։

(Մ. Պրինթիէռ Ֆրանսացի քննադատներուն երեցագոյնն էր գրեթէ։ 1849ին ծնած է Թուլոնի մէջ և իր ուսումը Լուի-լը-Կրան Լիսէին մէջ առած։ 1869ին Էքոլ Նորմալ մտնելու փորձ բրաւ բայց ձախողեցաւ. 70ի պատերազմը արգելք եղաւ իր փորձին կրկնութեան։ Այն ատենէն ինքզինքը գրականութեան տուաւ։ 1875ին միայն աշխատակից եղաւ Բրվիս sk Sko Մօնս մեծ Հանդէսին, որուն յետոյ քարտուղարը և Տնօրէնը եղաւ։ 1886ին Էքոլ Նորմալի բանախօսութեանց վերակացու անուանուեցաւ և հետեւեալ տարին ստացաւ Պատուոյ Լեգէոնի ասպետութեան խաչը։ Իր գործերը գրական քննադատութիւններ են։ Դիլսաւորներն են.— Ֆրանսական գրականութեան պատմութեան վրայ ֆենադատական ուսումնասիրութիւններ (1880) որ պակուած է Ակադեմիայէն։ Ֆենադատութեան նոր հարցերը, Բնապաշտ վեպը (1883), Ֆենադատութեան բարեշրջումը, Ֆրանսական թատրոնի դարերը, են.։ Մ. Պրինթիէռ խորապէս բարի էր, թէեւ երեւոյթով խիստ չար։ Հարաւցի էր և իր խնդալը չեն տեսած։ Ինք որ Էքոլ Նորմալ չի կրցաւ ընդունուիլ իբր աշակերտ, ետքը հոն ուսուցիչ եղաւ Ֆրանսերէն լեզուի և գրականութեան, մի միայն երկրորդական պակաւորի վկայական մը ունենալով։ Ինք իր վրայ անխախտ վստահութիւն ունէր, և իր տոկուն աշխատութիւնը զինք փառաւորեց իբր նշանաւոր քննադատ մը, որ մասնաւոր ընդունելութեան արժանացաւ Պապին կողմէ իր հակադիտական վարդապետութիւններուն համար։ Պէրթլոյի դէմ պայքարեցաւ գիտութիւնը անանկացած հրէշակելով։ Բայց ինք նեղմիտ և կրքոտ քննադատ մըն էր, յամառ ալ միեւնոյն ժամանակ։ Մեծ բանաստեղծ Պոլէռի վրայ անարժան քննադատութիւն մը ըրաւ՝ երբ հիացողները անոր արձան մը կանգնել կ'առաջարկէին։ Ակադեմիա ընդունուելու իր ճառը մամուլին դէմ անխորհուրդ յարձակում մըն էր։ Աղմկայարոյց քննադատութիւնը զինքը գրաւող ուղղութիւնն էր։ Ինք 17րդ դարու հեղինակներուն հիացողն էր և անոնց ազդեցութիւնը կայ իր ոճին մէջ։)

ՍԱԿԱՐԱՆ

ՂԱԼԱԹԻՈՅ ՍԱԿԱՐԱՆԸ

ՕՍՄ. ՄԻԱՑԵԱԼ ԲՈՆՍՈՂԻՏԷ

Երէկ առաւօտ բացուեցաւ	Օ. Ռ.	102.21
Երէկ իրիկուն գոցուեցաւ	»	102.25½
Երէկուան էն բարձր գինը	»	102.26
» էն վար գինը	»	102.21

ՐՈՒՄԷԼԻՈՒ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻ

Երէկ առաւօտ բացուեցաւ	Ֆր.	148.37½
Երէկ իրիկուն գոցուեցաւ	»	148.75
Երէկուան էն բարձր գինը	»	148.75
» էն վար գինը	»	148.37½

Շիրքէթը Թայրիէ	Օ. Ռ.	42.
Շիրքէթը Թայրիէի Համիտիէ	Օ.Ռ.	4.95
Միտիլիի Պանքա		5.75
Սելանիկի »	Ֆր.	173.
Քոմէրսիալ	Ա. Ռ.	9.06
Քարաստ Բրէվիլէժիէ	Ֆր.	134.
» Օրտինէռ	»	127.
Իզմիրի քարաւէ	»	596.—
Օսմ. Ապահով. Ընկ.	Օ. Ռ.	4.67
Թրամվայի բաժնեթուղթ	»	11.40
Ժիւիսսանս Թրամվայ	» »	6.70
» պարտատոմսագիր	Ֆր.	483.—
Տէրքոսի Ջուրի ընկ.	»	314.50
Անատոլ. Երկ. բաժնեթ.	Ա. Ռ.	18.40
Քարաւէ Կ. Պոլսոյ	Ֆր.	440.—
Բրէտի Ֆոնտէ էժիբս	1886	336.—
» » »	1903	368.50
Թրանվալ		59 60

ՕՏԻՆԱԿԱՆ ԹՈՒՂԹԵՐ

Ծունական փոխառութիւն	Ֆր.	365.—
Պանք Նաս. Երէս.	»	439.—
» « » Նոր	Օ.Ռ.	4.06
Լաւրիում	Ֆր.	74.—

ԴՐԱՄՆԵՐՈՒ ԸՆԹԱՑՔԸ

Օսմ. ոսկին 100 ղ.էն	ղ. փր.
Ֆրանսական ոսկի	87.10
Անգլիական ոսկի	109 39
Բօլ	20.30
Մէճիտիէ արծաթ	107.26
Բաւպի թղթադրամ	8.64
Քրիմիա	50.

ՓՈԽԱՆԱԿԱԳԻՐ

Լոնտոնի վրայ չէք	ղր.	110.—
Բարիզի » »	Ֆր.	22.93¾
Վիէննայի » »	քորոն	21.90
Պերլինի » »	մարք	18.63

ԹԱՐ

ԷՎԳԱՖԸ ՀԻՄԱՑՈՒՆ ՆԷԶԱՐԷԹԸ ՃԷԼԻԼԷՍԻՆՏԷՆ

Պէտք է ըսենք որ Էվգաֆը Հիմայունս մախսուս սուրէթ վէ սերկի իլէ կիցա օլունմադ իւզրէ զկրտի մուհարբէր մանիլաթը պէրմուճիպը նիզամ տէօրթ հաֆթա իլանտարը միւզայէտի ատիյէլերի 4ինճի հաֆթա իլանը տա սոն միւզայէտէսի իճրա օլունճաքը ճիհէթլէ եալնըզ տէօրտունճի հաֆթա իլանը իչիւն էվրագը մէճլիսը իտարէյէ թէվսի օլունընճայա տէկկին 100ամ 5 վէ անտէն սոնրա 100ամ 10 զամմ գապուլ օլունաճաղընտան թաղիպ օլանար վէ տահա զիյատէ մալիւմաթ ալմագ իսթէյէնլէրին գըյտէթը մուսամմէնէլերինին էօշրինճ միւսաֆի թէէմին ազէլէրիյլէ պէրապէր Էվգաֆը Հիմայունս մանիլաթ իտարէսինէ միւրաճաաթ իլլէմէլերի իլան օլունուր։

ՊԻՐԻՆՃԻ ՀԱՅԹԱՍԸ

..2500.— Իսկիւտարտա Բում Մէհմէտ Բաշա մահալլէսինտէ Զէյմէ Մէյտանընտա 16 նումէրօլը Ֆէվգինտէ պիր օտայը հավի պիր պապ թէնպահիճիւ տիւքքանը տէրունինտէ միւսթէգարր սուճը կէտիկինին 24 հիսէտտէն 4 հիսէպի. Բահմի։

..3840.— Իսկիւտարտա Թավշը Հասան աղա մահալլէսինտէ Տօլապ սօգաղընտա 19 նումէրօլը 4 օտայը հավի պիր պապ մէնզիլին պէշ հիսէտէն իլլ հիսէպի. Բահմի։

..5000..պէտէլը միւզայէտէսի 3500. —Իսկիւտարտա Հաճէ Հէնմս խաթուն մահալլէսինտէ Իմամ օսգաղընտա 8 նումէրօլը 3 օտայը հավի պիր պապ մէնզիլին նըռքի հիսէպի. Բահմի։

..92250.— Կալաթատա Քէչմանքէշ Գարա Մուսթաֆա փաշա մահալլէսինտէ Գրլըճ Ալի փաշա ճատտէսինտէ 1, 1, 1, վէ Թուլումպա օսգաղընտա 3, 15, 17 նումէրօլար իլէ մուրպգամ վէ չէհրի 1200 զրուշ քիրայա միւթէհամիլ ֆէվգինտէ 10 օտայը վէ ալթընտա 5 պապ տիւքքանը միւշթէմիլ նիմ քեարիր պիր պապ խանքն 12 հիսէ իթիպարբյա 4 պուչուք հիսէպի. հաճի Էմտէմ։

..668.— Իսկիւտարտա Սէլամի Ալի էֆէնտի մահալլէսինտէ վէ ճատտէսինտէ 217 նումէրօ իքի օտայը հավի պիր պապ մէնզիլին սիւլիւս հիսէպի. Բահմի։

..1200.— Էյրի Գարուտա Հաճի Իլիաս մահալլէսինտէ Զըգմազ Գալէա սօգաղընտա 5 նումէրօլը պիր օտայը պիր պապ մէնզիլին պիւթիւնիւ. հաճի Ամմտ։

..4000.— Խասքէօյտէ Բիրի Բաշա մահալլէսինտէ Եէնի մահալլէ սօգաղընտա 28 նումէրօլը իքի օտայը պիր պապ մէնզիլին պիւթիւնիւ. հաճի Էմտէմ։

ԻՔԻՆՃԻ ՀԱՅԹԱՍԸ

..1500..պէտէլը միւզայէտէ 2000. — Էտիրնէ Գարուսբնտա Խատիչէ Սուլթան մահալլէսինտէ Տէյիրմէն օսգաղընտա 1 նումէրօլը վէ իքի օտայը հավի պիր պապ մէնզիլին թէմամ. Օսման։

..9500.—Գասրմ Բաշատա Սիրուրի մահալլէսինտէ Էմին Ճամի ճատտէսինտէ 5 նումէրօլը 4 օտայը վէ թաֆթընտա պիր պապ տիւքքանը միւշթէմիլ պիր պապ մէնզիլին բուպ հիսէպի. էօրիճիւ Հիւսէյին։

..3000. — Գասրմ Բաշատա Սիրքէճի Մուսալահէտտին մահալլէսինտէ Զէնճիրլի Դույու ճատտէսինտէ 144 նումէրօլը 2 օտայը հավի պիր պապ մէնզիլին նըռքի հիսէպի. էօրիճիւ Հիւսէյին։

..4456.. պէտէլը միւզայէտէ 4500. — Կալաթատա Եէնի Ճամի մահալլէսինտէ Էրզէվան օսգաղընտա 29 նումէրօլը պիրա հավա պիր պապ մաղազանրն 11 հիսէ իթիպարբյա 4 հիսէպի. Շեւքրի։

..50000..պէտէլը միւզայէտէ 41200. Սուլթան Պայազիտ մահալլէսինտէ Սաղոնճը խանը չորգաղընտա 5 նումէրօլը վէ 6 օտայը հավի պիր պապ մէնզիլին պիւթիւնիւ. հաճը Էմտէր։

..10000.— Լալա Խայրէտտին մահալլէսինտէ Շէնկիլ համամը ճատտէսինտէ 5 նումէրօլը պիր պապ տիւքքանը պիւթիւնիւ. հաճի Ամմտ։

..12000.—Սամաթիատա Հաճի Հիւսէյին Աղա մահալլէսինտէ Գարուսը սօգաղընտա 2 նումէրօլը վէ չէհրի 100 զրուշ քիրայը մա միւշթէմիլաթ 1 պապ օտանը պիւթիւնիւ. հաճը Էմտէր։

..3334.— Զուգուր Զէյմէտ Մօնլա Քիւրթէլ մահալլէսինտէ Զուգուր Զէյմէ ճատտէսինտէ 45 նումէրօլը պիր օտայը հավի պիր պապ մէնզիլին նըռքի հիսէպի. հաճի Ամմտ։

..7000..պէտէլը միւզայէտէ 5000. — Իսկիւտարտա Վալիտէ Աթիզ մահալլէսինտէ Զինիլի Ճամի սօգաղընտա 11 նումէրօլը 7 օտայը պիր պապ մէնզիլին նըռքի հիսէպի. հաճի Հիւսէյին։

..3500..պէտէլը միւզայէտէ 2500.— Իսկիւտարտա Վալիտէ Աթիզ մահալլէսինտէ Զինիլի Ճամի սօգաղընտա 14 նումէրօլը պիր գըթա պաղչէյին նըռքի հիսէպի. հաճի Հիւսէյին։

..16070.. պէտէլը միւզայէտէ 14 պին.— Գասրը գարիչէսինտէ Օսման Աղա մահալլէսինտէ Տիւղ սօգաղընտա միւքէրրէր Ֆ4 նումէրօլը 3 օտայը հավի պիր պապ մէնզիլին պիւթիւնիւ. Բահմի։

..3000..պէտէլը միւզայէտէ 2000. — Իսկիւտարտա Իսմանիչէ մահալլէսինտէ Սուլթանիչէ սօգաղընտա միւքէրրէր 36 նումէրօլը պիր գըթա արսանը պիւթիւնիւ. Բահմի։

..40000.— Եէտի-Գուլէէտ Էմինէ Խաթուն մահալլէսինտէ Պուչագ Պաղը սօգաղընտա 29 նումէրօլը մա միւշթէմիլաթ պիր գըթա պօսթանը պիւթիւնիւ. հաճի Ամմտ։

..4167.— Զարշուի Քէպիրտէ Պաթ Բազարը ճատտէսինտէ 25 նումէրօլը վէ ալթընտա 27 նումէրօլը պիր պապ պօտրումը միւշթէմիլ տիւքքանը 67 ագչէ իճարէլի միւլքինտէն 33 պուչուք ագչէ իքի բուլ հիսէսինին տէրունինտէ միւսթէգարր կէտիկինին սիւլիւս հիսէսիյլէ 29 նումէրօլը վէ ալթընտա 31 նումէրօլը պօտրումը հավի տիւքքանը 52 ագչէ իճարէլի միւլքինին 19 պուչուգ ագչէ իճարէլի հիսէսիյլէ տէրունինտէ միւսթէգարր կէտիկինին սիւլիւս հիսէսինին նըռքի հիսէսլէրի. հաճի Հիւսէյին։

..1250.— Լանկատա Իյնէ պէյ մահալլէսինտէ Միհրաբար Համամը ճատտէսինտէ 78 նումէրօլը պիր պապ տիւքքանն կէտիկինին բուպ հիսէսի. Օսման։

..3334.— Զարշուի Քէպիրտէ Բէսսամ պաստամբլար սօգաղընտա 53, 55 նումէրօլը հիսէի չայիասբյա կէտիկինին 12 հիսէ իթիպարբյա 4 հիսէսի։

..6000.— Տրաղմանտա Թէքէման Եօնուս մահալլէսինտէ Տրաղման ճատտէսինտէ 23 նումէրօլը 3 օտայը հավի պիր պապ մէնզիլին պիւթիւնիւ. Մուսթաֆա։

ՏԷՕՐՏԻՒՆՃԻ ՀԱՅԹԱՍԸ

..8333.— Զարշուի Քէպիրտէ Գալբաչճըլար Պաշը ճատտէսինտէ 6 նումէրօլը պիր պապ տիւքքան կէտիկինին 120 ագչիմ իթիպարբյա 40 ագչիմին միւլքինին 3 ագչիմ. հաճը Էմտէր։

..4000.— Պէյօղլունտա Հիւսէյին Աղա մահալլէսինտէ Զէյպանի սօգաղընտա 35 նումէրօլը պիր ղըթա արսանը պիւթիւնիւ. Ամմտ։

..2500.— Պաղը Ճաֆէրիտէ Բիւսթէմ բաշա մահալլէսինտէ Հասրբճըլար ճատտէսինտէ 72 նումէրօլը վէ չէհրի 100 զր. քիրայը պիր պապ տիւքքանն 8 հիսէսէն 1 հիսէպի. հաճի Ամմտ։

..7000.— Զարշուի Քէպիրտէ Զէնճիրլի խանքնը իւսթ գաթընտա 22 նումէրօլը վէ չէհրի 30 զրուշ քիրայը պիր պապ օտա տէրունինտէ միւսթէգարր գույումը կէտիկինին պիւթիւնիւ. հաճի Ամմտ։

..2500.— Սարաֆխանէտէ Միյմար Իլիաս մահալլէսինտէ Շահզատէ Պաշը ճատտէսինտէ 327 նումէրօլը չէհրի 40 զր. քիրայը պիրա կէտիկ տիւքքանը նըռքի հիսէսի. Օսման։

..500.— Սարաֆխանէտէ Միյմար Այաս մահալլէսինտէ Շահզատէ պաշը ճատտէսինտէ 325 նումէրօլը պիր գըթա տրասանը նըռքի հիսէսի. Օսման։

..4750.— Գասրը գարիչէսինտէ Օսման աղա մահալլէսինտէ Բիրա պէյ չէյմէսի սօգաղընտա 74 նումէրօլը 3 օտայը հավի պիր պապ մէնզիլին նըռքի հիսէսի. հաճի Մահմուտ։

..1280.— Արնավուտ գարիչէսինտէ Եէնի մահալլէ սօգաղընտա 23 նումէրօլը իքի օտայը հավի պիր պապ մէնզիլին նըռքի հիսէսի. Մուսթաֆա։

..1500.— Գասրմ Բաշատա Պէարէտտին պէյ մահալլէսինտէ Տօխլանէ ճատտէսինտէ 8 նումէրօլը 3 օտայը հավի պիր պապ մէնզիլին բուպը հիսէսի. Մուսթաֆա։

..9000.— Գասրմ Բաշատա Եէլ Տէյիրմէնի մահալլէսինտէ Ագպապա Եօգուշընտա 8 նումէրօլը 4 օտայը հավի պիր պապ մէնզիլին պիւթիւնիւ. հաճի Հասան։

..960.— Իսկիւտարտա Տապաղլար մահալլէսինտէ Թօք Քաշը ճատտէսինտէ 404 նումէրօլը պիր պապ տիւքքանն նըռքի հիսէսի. Մուսթաֆա։

Ճէվամիի չէրիֆէ խայրաթը սայիրէնին ինչաաթ վէ թամիրաթընտա իսթիմալ օլունմաք իւզրէ օնպէշ այլըք լիզիւմը օլան հեր նէվի քէրաթէ վէ լէվազիմը միւթէնէվվիհանըն միւնաքասայարընա իպթիտար օլունճաղընտան տախիլ օլմաք վէ չէրաիթը միւնաքասաթը անլամաք իսթէյէնլէրին եւլատ օն նիսպէթինտէ թէէ ին ազչէլերինի վէ եա միւթէպէր ու միւասատաք քէֆալէթինամէլերինի համիլէն էյնամը թաթիլիյէն մատտա հէրկիւն մէնզիլատ իտարէի էվգաֆա միւրաճաաթ էյլէմէլերի իլան օլունուր։ 2—5

ՊԵՕՅԻՒՐ ԷԼՊԻՍԷ ՄԱՂԱԶԱՍԸ

Գ. ԷՐՄԷՆԵԱՆ ՎԷ ՇԻՒՐԻՖԵԱՆԸ

Իսքանտալ, Սուլթան Համամբնտա Թօփխանէ խանքն քէմնի 2՝ զարքնտա

Էլպիսէ մաղազալարը միյանքնտա հէմտա է՝ն էսկի վէ էյ զիյատ քէզալի էմնիյէթ իշմիշ օլան վէ 1871 աէսէսինտէ Թէէսիս օլունան Գ. ԷՐՄԷՆԵԱՆ պէօյիւք էլպիսէ տէբօղէթիսը, էսկի նամ ու իւնվանընը վէ մէքթեսնընը ալա Թէպսիլ իթիմէթքէէ մատտա, տահիլ վէ միւեսսիսի պէս տէֆա պիր գաթ տահա ինգիլաթ վէ Թէքմիլէ պէզլի ղայրէթ իտէրէք, Թօխլանան բանքն, ուժամ իքինճի գաթիրը քէնտուսինէ հատ վէ մաղազալարընը Թէկմէսիս էյլէմիլ պիր։

1. Օրատա մէվճուտ էլպիսէլերին ուճ մատտ գուժամ վէ պիչիմլերինի,

2. Գուժամլարընի մէթանէթ վէ զէրթաթիթինի,

3. Ֆիյաթլարընի զայէթ միւթէսէլ, վէ էլվէրիշլի օլմասընը։

Բէլիրլան կէօրէն միւհիթերէմ միւշ Թէրթիլերին մէզգիւր մաղազալարընմ գանանան սարբլմայանագարընա գամիլէն էմինէ։

Մէզգիւր մաղազատա էօյնէ իւզէ բինի ատ էլպիսէ նարրմագատա սարբ։

ՖԻՒԹԹ ՄԱԳԹՈՒ

ՀԱԶԱՐ ԿԻՒՆԼԷՐԻ ՏԷ ԱԶԳԳ ՏՐԻ 50-37

ԶԱՐԴԱՐԵԱՆ ԵՂԲ, ԳՐԱՏՈՒՆԸ

ՀՐԱՏԱՐԱԿԵՑ

ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ՏԱՐԵՑՈՅՑ

1907 ՏԱՐԻՈՅ

14 տարիներէ հետէ հրատարակուած սոյն ծանօթ Տարեցոյցի 1907 տարուանը լոյս տեսած է և բաղի տոմարական տեղեկութիւններէ ճոխ բովանդակութիւն մը ունի զանազան ծանօթ գրողներէ և հանրածանօթ Մելքոն էֆ. Դալէնտէրի Ակնցի Դարիկ աղային ընդարձակ պատմութիւնը. Ակնայ զուարճալի քարքարով գրուած նաև օրուան մը մէջ լուսանկարիչ ըլլալ պատկերազարդ ընդարձակ հատուած մը։ Ժամն երկար գիշերներու ժամանցներ, առուտրական տեղեկութիւններ, զուարճալիք, օգտակար խրատներ, գիտական մանրամասնութիւններ, արժէքաւոր նուէրներով մրցումներ և հարցումներ, մէկ տարեկան Մանգու